

לְקֹדֶשׁ

מִזְבֵּחַ

קָרְבָּן

בִּשְׂרָאֵל וּבִתְפֹצֹתָה

קול יוצאי קרמניץ
חוּבָּת יִיְבָּס, יֹנִי 1975

קרעמעניצע لأنדסלייט שטימט
העפטע 12

חובן הענינים - אין להאלט

עמוד מ'.

- 1 דבר המפרט – פארווארט
 3 די משפחה חסיד – מ. גאלדענברג
 8 מרדי כיחסיד ז"ל – אברהם
 10 אחוי ליב חסיד ז"ל – אברהם חסיד
 13 זכרוניות פון גוטא קראמעניץ – רות קלוג
 16 קראמעניצער יזגעטליך אין דער פוילישער ארמיי – מאנווע
 20 עם ספרו של ישראל אוטיקר "החלוץ בפולין, 1935-1932" – י.ר.
 23 ד"ר ישראל צינברג, מאה שנה להולדתו – ד. רוכל
 26 באזור ביי יעקב שאפיר – מ.ג.
 28 בן עירנו יוריך פיכוביץ – מאנווע
 ☆☆☆☆☆☆☆
 34 פס יפם, הכלל והפרט, ליקט י. רוכל
 הצעה להרחבה מטגרת הארבעון; מגביה בזק לטובה ק.י.ק.
 בספרייה ריב"ל; אנשי קרמניץ עם בוני האוניברסיטה העברית;
 פרסום דוו"ח כספי; עדבונאות של פרופ', זאב חסיד ז"ל;
 ביקורו של אורח פולני מבין גולי קראמעניץ שבליינדזון (הגיש
 יהושע גולברג)
 38 לקרה שלמה קרן המילבות – פסח ליטב (ז"ל)
 39 מיט די קראמעניצער אין יישראל – דוד רופופרט, ניו יורק
 43 הספרייה ע"ש ריב"ל – עוזי שביט, ראש מכון בץ באוניברסיטה ח"א
 44 ברכות מזל טוב
 ☆☆☆☆☆☆☆
 46 פארשיידענסט – י.ג. ו.ג.
 קאפאטידט די פאמשאייעזעך; א ספצעיעל געלט זאכלונג לטובה ק.י.ק.;
 ד"ר ריכ"ל ביבליאטעך; קראמעניצער צויזישן די בויער פון
 ירושלים ערוניווערטיטט; א דין וחשבון פון די געלטער פון
 ארגון יוצאי קראמעניץ; קראמעניצער פאליאקן בענדקאן.

49

קבלות פנים פאר גפס און נייע פולים:

אברהם סופר, באספ פון חארקאוו; אברהם יארדאנקי-שוכן,
 וולה מון סטוקווא; חיים פארדייש און חיים פיער, גפס
 סון ארבענסינע.

הלוון לפולט

54

חסח ליב זיל - י. רובל

57

אריך בדולח זיל, דפנה - י.ר.

58

קויס לדטוחו של רוד כץ זיל - שיקע גולדברג

60

מרדיי גולדנברג זיל, עכו - יוסף זאלץ

61

לייב אפלבוים זיל, באר שבע - מפח קולר

62

חנחיםין

63

ארבענטיגער אפטילונג - מרדיי כץ

דו"חות כספיים

65

שפונדו נגן פון אויסלאנד - יהושע גולדברג

66

המגביה לטובה קרן המילגוח ע"ש רוב"ל - פסח ליבז (זיל)

67

דין וחשבון כספו של הארגון לשנים 1972-1973

המערכת: פ. גולדנברג, א. ארמן, יהושע גולדברג, י. רובל,

פייזוב ברפי: א. ארמן; תרבות ליידיש - חנה גולדנברג.

מחיר החוברת - נישראל - 10 ל"י, בחו"ל - \$3.

כתובת המערכת: ארנון יוצאי קרמייז, רח' לה גרדיה 67, תל-אביב 67221.

William Kogan, 6828 Juno Str., Forest Hills, N.Y. ההפקה בחו"ל:

11375, U.S.A.

Marcos Katz, Ciudad de la Paz, 1465, I.D. Buenos Aires, Argentina.

Max Desser, 158 Anderson Ave., Winnipeg 4, Man. Canada.

ד ב ר ה מ ע ר כ ח

אך דבר המפרכה של חוברת י"א סיימנו כחקרה ובציפיה לחקופה רגועה ויציבה, אכן, הרבייה לא באה ואך לא הייציבוח. נספרים אנו על אירופים חמורים מבפנים ו מבחוץ. עם זאת - עולם במנابו גוהג, מעשי הייצירה מתקדמים אף מחרבבים בכל השטחים ובזאת כחנו. עולמו הקסן, עולםם של יוצאי קרמניץ בישראל, מצטרף אף הוא לאוורית הייצירה ומקיים את פעלילותו בענפים שונים.

ובזאת מבישים אנו את החוברה י"ב של "קול יוצאי קרמניץ", והיא עשויה באופן שונה במקצת מהאوبرות הקודמות. המאמדים והאינטורמצייה נימנים בשתי השפות, עברית וידיש, בפורה. ושניהם, זהה העיקר, המבינה של החוברת הוא מדורים, מדוריים. פתחנו במדור נרחב (3 מארמים) על בית חטיך, המדור השני נועד לזכרוןות מן העבר: הגיטו, הנוצר היהודי בצבא פולין, סקירות על ספריה הטשובה של אנשי קרמניץ: ישראל אוטיקר וד"ר צינברג, המדור השלישי מסתיר על התרחש בקרב יוצאי קרמניץ בישראל: על שאפיר, יוריק פיכוביץ, "פסיפס", על קרן המילגוז יסעירחו של דוד רופורט. המדור הרביעי מזכיר את החברים שהלכו לעולםם. המדור החמישי מספק על האירופים בקרב החברים ובארגון, המדור השישי נועד לחברינו בארגנטינה, ואחרון אחרון - מדור מיוחד נועד בשלהי החוברת לדו"ח חוך כספיים.

אם תידוש זה, שינוי המבינה, יתקבל על דעת החברים ממשיק בדרך זו גם להבא וanno רוצים לקוזח שחזרברות יופיעו במועד הנכון.

עקב ההחיקrhoה העצומה נאלצנו להעלות בمرة ניכרת את מחיר החוברה, 10 ל"י במקום 6 ל"י, וanno פונים לחברים בקשה להעביר ללא רחיה את דמי ה reimמה,ומי שאייב بعد העבר - יוציא נא גם את החוב כדי להבטיח את הופעת החברות להבא,

ה מ ע ר כ ח

קיינטמאָל וועל איך ניט פֿאַרגֶּסֶן מײַין ערשותן באָזּוֹר באָ אַיִּיך אֵין שְׁטוּב
 אֵין בעַרְקְּלִיּוֹ, וועָן לִילָה אִיז גַּעֲוָעָן פּוֹל מִיטּ חַן אוֹן עַנְּדָגִיעַ אוֹן אַיר
 שִׁינְעַנְדָּע פֿערַזְעַנְלִיבְּקִיִּיט האָס באָצְוִיּוּרט אלּעָ באָזּוֹכְּעָר פּוֹן אַיִּיעַר הַוִּיזּ,
 איך בִּין באָצְוִיּוּרט גַּעֲוָיָרָן מִיטּ דָּעַד בְּרִיאַתְּקִיִּיט פּוֹן אִירַע קַעַטְנִישָׂן,
 פּוֹן אַיר אַינְטַעַרְעַס אֵין מַזְּזִיק, פֿאַעַזְּעַס אָוֹן פְּרַאַזְּעַ, פּוֹן אַיר נַאֲטִירְלִיכְּעָר
 נַיְגַּעַדְרִיקִיִּיט אוֹן אַיר אוּפְּרִיכְטִיקָּן וּוְיִלְּן צָו וּוְיִסְּנַאְסָס סְטוּס
 זִיכְּר אֵין יִשְׂרָאֵל אוֹן אַגְּיִחְדָּר וּוְעַלְתָּ. באָ אַיִּיך אֵין שְׁטוּב האָב אַיר גַּעַפְּילַט
 אָז לְבִין וּוְיִדְעַר אִינְדְּרָהִים, דָּא האָב אַיר גַּעַפְּנוֹנְפָּן אַ מְקָדְשׁ מַעַט פָּאָר אַלְעָס,
 וּוְאָס אִיז פִּיר טִיעָר: דִּי לִיבָּעַ צָוּ מַעַנְשָׂשׁ, וּוְיִסְּנַאְסָס, יִידִישָׂעָר
 טְרָאָדִיצְּיָע, דִּי זָאָרְבָּ טָאָר דָּעַם מַעַנְטְּשִׁלְיָכָן גַּוְּלָא אוֹן דָּעַר צְקוֹנוֹנָפָּט פּוֹן יִדְיִישָׂן
 פָּאָלָק אָוֹן כְּדִינָה יִשְׂרָאֵל..... .

๘๘๘

בְּאָמֻרְקָוְנוּגָעָן:

* בָּאָרָאָק האָט אֵין יָאָר 1919 צְוֹזָאָכָעָן מִיטּ זִיְּין חַבָּר, דָּעַם שְׁפָרָעָר זְשִׁינְזִירָאוֹרָס
 זָוָן, אֵין שְׁפִּיץ פּוֹן אִיְּינִיקָּעָ הוּנְדָעָרט אַוְקָרָאִינִישָׁפָּאָרְטִיזָאָנוּרָ, אֵין אַ
 בְּלוֹטִיקָּן קָאמָךְ, צְוַשְׁמַעְטָרָט דִּי גַּעַטְמַאנְצָעָס אוֹן פָּאָרְכָּאָפָּט קְרַעְמַעְנִיזּ. זִיְּיָהָבָן
 דְּעַרְבִּי גַּעַפְּנָס דִּי טְוַרְכָּע אָוֹן בְּאָפְּרִיאִיס דִּי פָּאַלִּיטִישָׁע אַרְעַסְטִירָטָע, צְוַוִּישָׁן
 זִיְּיָ אִיְּינִיקָּעָ יִדְיִישָׂעָ כָּלְ-סְוּעָר.

** גּוֹסֶף שְׁנִיְּידָעָר האָט אֵין יָאָר 1920, אֵין בְּהִיאִמְנִיסָּט אַרְנָאָנִיְּזִירָט אֵין אַוְיִפְּשָׁטָאָנָד
 אֵין אַצְּלָ דְּעַרְפָּעָר אַרוֹט קְרַעְמַעְנִיזּ אָוֹן דּוּבְּנָעָ קְעָבָן דָּעַר פְּעַטְלִיוֹרִישָׁעָר
 מַאֲכָתָ אֵין דִּי שְׁחָעָט. עָר אִיז נַאֲכָדָעָם גַּעֲוָעָן אַ מִתְּגָלִילִיד פּוֹן קְרַעְמַעְנִיזְגָּעָר
 רְעוּוֹקָאָפּ וּוְאוֹמָרָהָאָט נַאֲכָעָר דְּעַרְצִיְּלָט אִיז עָר גַּעֲוָעָן צְוּוִישָׁן דִּי עַרְשָׁטָע
 בְּאָפְּרִיאִיר פּוֹן קִיְּפָוָו, וּוְעַלְכָּעָ אִיז דָּאָן גַּעֲוָעָן אַזְנְטָעָר דָּעַר מַאֲכָתָ פּוֹן דִּי
 דְּעַבְּנִיקִינְשָׁעָ פְּאַגְּרָאַמְּשָׁטְשִׁיקָּעָס.

๘๘๘

מרדכי חסיד ז"ל

יום ב' במחצית חל"ד מלאו 25 שנה לפטירתו של ר' מרדכי חסיד ז"ל, חובב ציון ותיק, אשר חי את רוב שנותיו בקרמניץ. הוא היה, אם אפשר לבנותו כך אחד מאנשי משפחת האדמה היהודים בגולה. רוב ימיו עטק במקצוע הייענות ובגידול חבוותם בשחחים שהיו מחפניהם מהיערות לאחר בריחתם. בעבד כמנהל עבודה באחוזה שהיודים היו חוכרים מאות ה"פריצים" ורכש ידע בחקלאות, הוא עבד גם בפקיד באחוזה התכורה של ר' אלפזר צינברג, אביו של ד"ר ישראל צינברג, הימטוריו הנודע של ספרות ישראל, בביבליונו של ישראל בבית הווריו בימי חופשותו, בהיותו סטודנט, היו שניהם מסיירים את השדות כשהם רכובים על מוסים, ביתו של ר' מרדכי בקרמניץ היה בקצת העיר ואמודים לו גן פירוח ובנייה ירקות שהיתה מעובדת ומטופחת ע"י אשתו שפרינצה ז"ל. גם פרה-חולביה הייתה חמיד בחצר. בהיותו מעורר בחקלאות, היה משאט גמשו לעלה לארץ ישראל ולהיות בה עובד אדמה. בקרמניץ נתן אם ידו לכל פעולה ציונית שהתנהלה בתחום מחרת במשפט הצاري, בbijתו החקיימו האסיפות הציוניות הראשונות. לרוב - במוצאי השבוח והבן הוחובחו על נושאים לאומניים שונים והוקראו דברי ספרות. בזמן האסיפות היה אחד מבני המשפחה עומד על המשמר וצופה שמאי שהוא לא רוצה יכול להופיע ויגלה

מרדכי חסיד און זיין פרוי שפרינצע

למשטרת אום קיומ האטפה. במרקחה בזאת היתה האטפה מוטווית כמשמעות יום הולדת ולשם כך היו תמיד מוכנים על השולחן דברי תקרובתה. בביתו החקיקים הנשף הראשון של תלמידי בית הספר העברי של יונס בורשטיין, בחב הפורים, שהופסק באמצע ע"י המשטרת, אשר חזדה שזו אטפה פוליטית. ר' מרdecki, שעלייו הוטלה האחורייה לנשף, הוביל למאסר ושהחרר למחמת ע"י השחזרותם של עסוקני העיר.

לקראת עליחו לאرض הוא שלח את בנו זאב ללימוד בבית הספר החקלאי בפחח-אקווה והטיל עליו לחקור בדבר רכישת נחלה כללית, שככל המשפחה הוכל לעבוד בה, אולם מלחמת העולם הראשונה הפירה אותו חכניותו והמשפחה נשאה בגולה. הוא זכה לעלווה עם אחיו ספרינצ'ה ז"ל רק בערוב ימיהם בשנת 1936, לאחר עלייתם של בניו אברהם ויעקב ובחוץ פיגעה ובכלה נחפיה גרמן עם ילדיהם.

גם בהיותו בארץ לא קפא על שפирיו. במקום מגוריו, רמת יצחק, חסר מקום חפילה הציבור, והוא יוזם פועלה לייסוד בית בנט ושקד על הקכחו עד הבמר. הוא פעל גם למען ייסוד קופת לגמילות חסדים לאנשים נזרכים, וכן פעל למען איחוד השכונה עם העיר רמת גן כדי לאפשר את פיתוחה והרחבתה שרוחבה. כאשר היה מבקר אצל יעקב בקבוץ כנרת, לא היה קץ להתרשםותו מהשכלולים הטכנולוגיים והשיטות המודרניות בעיבוד השדות והיה מצטער שאicher לעלווה ונבצד ממנו לעסוק בחקלאות, אשרו ספרינצ'ה הינה פזר בנהגו טעוני צבוריות, היא נפטרה בשנת 1942 משbez לב, כאשר נודע לה על השמדת היהודי קרמנץ ובתוכם שני בנייה ובתה עם ילדיהם.

ר' מרdecki נפטר בשנת 1949 וירור זכה לראות את מדינת ישראל בזקומה. הוא זכה גם לראות את בנו זאב, אשר בא מארצו הברית לבקרו בתום מלחמת העולם השנייה והוא מובהך בחוואר פרופסור מאוניברסיטה ברקלידי שבקליפורניה ומדעת בעל שם עולמי.

זאב אחין ז"ל

(עם פטירתו של ד"ר זאב חסיד)

אב נולד ב-1896 בכפר ליטק על הגבול של מחוז אוטראה, בשנת 1903 עברה משפחתו לחווה החקלאית של כפר אורטק, שהייתה בבעלותה של השופנות מרגולים אח קרטמן ונוהלה ע"י אבינו. בחוות זו גידלו חוותות, היה עדר גדול של בקר לחלב ובעיקר פסקו בענף הייערכות. יערות היו בסביבה בשפע.

את זאב אני זוכר מהיווחו בגיל 11. היו כבר אז משפחה כמה ילדים שהיו זקנים לחנוך. לשם כך החזיקו בבית מורה מהעיר, אברך שכיל שלימדר אותנו לימודים כלליים. זאב לא גילה משוקה יתרה ללימודים, לבו נתה לטיפולים ביעד, היה אוהב לטפס על עצים גבוהים, לכוד צפרדעים, לאסוח צמחים. היה בו כשרון לצירור מילדותו ותיבה מיוחדת הימה בו לצירר סוסים וטיגחים. את רוב ימיו בקץ אהב לבנות בחברת הרועה ואסיל במרעה של הבקר. אבא היה נזוף בו על שהוא נוטש את הלימודים. "מה יהיה בסופך? לא תיהפך לפאטאך" (רוועה).

באשר גדלו הילדים והיו זקנים לחנוך יוחר טרייר עבורה המשפחה לקרמניץ. אביו היה עושה כל ימי השבוע סחורה ורק לשבחות בא הבית. זאב נבנה לביח הספר הממשלתי לנערים יהודים שבנה הלחו של גולדטרב, שם למדו למודים כלליים ואילו לימודי יהדות הו. למד בשעות אהיה'ץ בביח ספרו של יומפ' בורשטיין אשר גמר אז ביח הספר הממשלתי עדיה בעייח המשכלהו, האוטד הייחידי להשכלה תיכונית היה בעירנו בית הספר למתחר, או למ' שם למד גם בשבחות ואבוי לא הסכים שבנו יחל לאת השם. המשיך איפוא זאב למד מפי אשר מנומגע

באופן אקסטרני יליימודים עבריים מפי המורה אהרון טפפון טفال. בעבר שנה הוחלט לשלוח את זאב לארכ' ישראל לבית הספר החקלאי בפתח-חקרה, שם לפחות כבר חברו אברהם רוכל. עם חותם שנת הלמודים הראשונה עמד לבוא הבימה לחוטשת הקיץ, אולם הוא החל ביפויות הבטן ונבצר ממנו לבוא, ביןתיים פרצה מלחמת העולם הראשונה, הקשיים עם ארץ ישראל נפסקו וזאב נשאר בפתח-חקרה מנוחך מהמשפחה, בגיל 18, חשוש לאחר המלחמה הקשה וללא אמצעים. הוא קיים אף עצמו בעבודה במשק האקרים בשעוות של אחר הצהרים. הימים ימי הכספי האכזרי של הטורקים. בארץ שרו מחסור ומלחוץ, וימים רבים היה זאב, כמו שאר ה啻ודים שניחקו מההורים, סובל חרפת רעב. כאשר לבשו האנגלים את דרום הארץ בשנת 1918 החנדב זאב יחד עם רוב צעירים הארץ לגדרות העברי שהחל להחרבן אז. אולם בהיותו חשוש וחולש הוא נפל ע"י הרועה הרפואית. בראש ועם הגיוס עמד אז הברון ג'יימס רוטשילד, אשר שירות כקצין בצבא הכיבוש הבריטי. זאב פנה אליו בערעור והוא נחן הוראה לביסוס אותו לצבא, והנה לאחר שאבל לשובע ובאים מטפר, הוא הבריא ונהייה חייל לכל דבר. בצדא אלה זאב לדרגת קורפורל ופסכוחו היה יוחר גבולה משל טוראי. הוא נהג בחסכוון וצבר כמ"פ למטרת טדור לآخر השחרור.

לפי עצם האגרונום יוסף גור, בוגר אוניברסיטה קליפורנית, שם הוא שירת בגדוד – החליט זאב לנסו לקליפורניה לפוד מדעי טבע, הכתף שחסך הטעיק לו להגיון לקליפורניה. טפודת גמר בית הספר בפתח-חקרה הקנאה לו אפשרות כניסה לאוניברסיטה, אולם ידיעותיו באנגלית לא הספיקו כדי הבנת הרצאות, והוא נאלץ להשלים את לימודיותו באופן אקסטרני, הוא נמנש ביחס אוחד מצד הנהלת האוניברסיטה, גם נזער ע"י צווח עובדייה, אך בלימודים זהן בחשוכה. בעבר שנה התחיל זאב בלמודים סדריים באוניברסיטה ברקלי שבקליפורניה, ובתנאים חמריים קשים למדי הוא התקדם עד לקבל התואר הראשון והשני למדעי הביולוגיה ותרנס את עצמו בכל מיני עיסוקים שנדרמו לו.

עבדה המאסטר שלו הראתה היישגים גאוחים והוא נחמנה למדרייך באוניברסיטה ברקלי שבה הוא התמיד עד לקבל תואר דוקטור לביוא-כימיה, עבדותיו זכו להצלחה והוא נחמנה לפרופסור חבר.

חורך כdry המוראה באוניברסיטה הוא עסק גם במחקר, גיליה הרבה חגליות בשדה הביאו –
כימיה וטרנס קרוב ל-200 טאמרים וספרים במדע זה, הוא הגיע לדרגת פרופסור
בכיר באוניברסיטה ונבחר לחבר באקדמיה האמריקאית וכן באקדמיה בין לאומיות,

במשך 30 השנים האחרונות הוא ביקר בארץ 4 פעמים, במוסדות תם דע כאן היה מתקבל
בمرצה אורח באדסה, רבים מהמדענים הישראלים השתלמו בклиינורניה במעבדה
שהנהלה והוא עזר להם הרבה. בינו לבין קונסוליה ישראלית שבו נתקבלו
ישראלים בחמשות רבתה. אולם בחינוי הפרטאים לא האיר לו המזל.

בשנותיו האחרונות פקדה אותו מחלות לב שמננה סבל שנים רבים, אשתו, אשר הייתה
לו עוזר נאמן נפטרת לפניו 3 שנים לאחר מחלת מטושכת והוא נשר חולה וערירiy ללא
צאצאים, בנבר, רחוק לבני משפחתו.

בכחו האחרון הוא כח לנו שלאחר התפקיד האחרון שהוא קיבל בבית החולים השפר
לצבו והוא מכשיר לעבוד במעבדתו. אנו קיינו שפוד נזוכה לראותו בארץ ולהנחות
מאישיותו הקורנת, מנועם הליבורני ופשות מנהגו, למרות הייחודה דגול בהישגיו
ומורשתם בעולם המדע, "לא בגבו עיניו ולא רם לבו".

-1- גמי נחקרה הידיעה המתה שהוא נפטר בבית החולים מהחץ לב,
הגיעו אלינו מصحابיהם מתחמי באוניברסיטה, מחקלאות, מנשייה האוניברסיטה
ומיידידיו הרבים המביעים את השמחותם בצערכנו ומazzihim את גודל האבדה, להם
אישית, באבדן אדם יקר סגולות וכןCMDן דגול. מברקים שהודיעו על מותו
נחקרו במקוון וייצמן ואצל הנשייה אפרים קצין, אשר היה ידידו והשתלם במעבדתו
בברק החשובה כחוב הנשייה שבמוותו של זאב אבד CMDן דגול ואצל נפש.

יהי זכרו ברוך

זכרון פון געטַא-קרעמען זי

אָזבערגעבעבן דורך פרוי רות קלוב, געבויין און געלעבט אין ווארשע ביז צום אויסברו
פון דיביטש-פויילישן קרייב אין 1939.

פון ווארשע קיין קראמעניז בין איך אנגעקונטען אין 1940 יאר, נאר וואבן-לאנגע
רייזעט מיט אומגעהוירע שווערטיקיינן, וועלכע צענען א בעשיכט פאר זיך.

אין קראמעניז האט זיך געטונגען מײַן מאָן,
נחים קלוב, א געווועצענער מיטאָרבעטער פון
דער ציינונג "הידנט", וועלכער האט אין
קראמעניז געדבעט צוזאמען מיט גרישפ גוּן
און שייקע קאָפּוּצֶר אין דער רעדאָקציָע
"סְפָּאַלִּינְפָּקִים שְׁלִיאָכָּם". א שטיקל צוֹוֵת האָבָּן
מיר געלעבט אונטפֿר דער טאוּוַיְעַטְיְּשָׂעָר מאָבָּט,
איך האָב בעקופֿען אָרוּסִישָׂן פָּאַסְפָּאַרְט אָוִיך
פִּינְחָה יָאָר, אָוּן דָּאָם אִיז גְּפּוּוּעָן פָּאָר
"בְּיַעֲשְׂפָּנְצִים" אָגְרוּדִיסְפָּר זְבוֹחָ.

ווען ס"אַיז אוּסְגָּבָרָאָכָּן דער קרייב צוּוִישָׂן
רוֹסְלָאָנד אָוּן דִּיבְּיטְשָׂלָאָנד אָוּן דִּיבְּיטְשָׂעָן
צענען אַרְגִּינְן קִיְּין קְרָאַמְּעָנִיז, צענען
אוֹיךְ דִּי באָטָן פון קְרָאַמְּעָנִיז, לעַבָּן רַעַסְטָאָרָאָן
"אוֹדוֹזְיַאַלְוָבָּה" פָּאַרְגָּעָקָוּמָעָן שווערטע קָאַמְּפָעָן
צְוּוִישָׂן גַּעֲבַלְיְבָעָן רַוִּיכְ-אַרְטָעָר אָוּן דִּיבְּיטְשָׂן.

נאָר פְּטַלְיְכָעָטָבָּה האָט מַעַן סְחָם אַנְגָּעָהוּ יְבָּנָן
נְעַפְּנָן יְדָן אָוּן גַּפְּפִירָט זִיִּין אִין טַיְוָרָט
אוֹיךְ דִּעְרָ-דוּבָּנָעָרָגָאָטָעָ, פון וּרְאַנְעָן זִיִּין האָבָּן זִיִּין שְׂוִין קִיְּינְמָאָל נִישָׂט אַמְּגָעָרָט.
איך בין דָּאָמָּאלָס אָרוּים פון שְׁפִּיטָאָל מַיִּין נִיִּ-גַּעֲבָּוִירָן קִינְד – רַחְלָהָה קלוב.
דאָם לעַבָּן אִיז גַּעַזְוָאָרָן שווערטע, מַעַן האָט פָּאַרְבָּאָטָן צָו קוּיפָּן מִילָּר, גַּרְינְגְּוָאָרָבָּ.

אלעס איז געוווען פארבאטן אוּן כדי צו עקזיטטירן האט ספֿן נישט אויסטונגערט די פארבאטן אוּן יעדען טאג פלאג מען הערען פֿון אַרְעָסֶן אוּן דערשיטונגגען.

אוּן איין איין טרייבן-טרימארגן האט מען פֿאָרְנוּמָעָן כִּמְעַט דֵּי גָּאנְצָע יְוָגְנָט אוּן אַינְטָעַלְיְגָעָן אַיְן טוֹרְמָע אוּן איין "טיַוָּאַלִּי" גָּאָרָטָן. צוּוִישָׁן די אַרְעָסֶטְיְרָטָע אַיז גַּפּוּעָן מִיְּנָן מִן נְחוּם קָלוֹג, פֿאָרְקוֹשָׁעָן מַאֲרְבָּוּלִים, 2 בְּרִידָעָר בְּרִיטְמָאָן (דָּרָר פֿאָטְרָ אַיז גַּעְוּעָן אָן אַגְּפָנָת פֿוּן נִיְּיָ-מַאְשִׁינְגָּן), מִירָה פֿוּלּוֹנָסָקִי, די בְּרוֹדָעָר הַאלְפָרָיָן אוּן אַסְּרָה הַוְּנָדָעָטָעָר פֿוּן די יְוָגְנָסְטָע אָן שְׁעַנְסְטָעָן קְרֻעְמָעְנִיזָעָר זִיְן אוּן טַעַכְטָעָר. דָּמָאָלֶט בֵּין אַיךְ מִיטְמִיְּנָן קְרָאָנָק קִינְד גַּעְוּעָן בֵּין דֵּי רַקְלָאוּוּינָא, אוּן זֶה האט גַּשְׁמִיקָט אִיר טַאַכְטָעָר שִׁיְּנִינָשׁ מִיטְמָאָן נָאָר 12 מְפָנָן, טְרָאָנָן עַסְעָן פָּאָר די אַרְעָסֶטְיְרָטָע. מעַן האט זִיְּרָה דָּאָרָת אַלְעָ פֿאָרְנוּמָעָן אוּן אָוּמְגָעָבָרָאָכָט צְוּזָאָמָעָן מִיטְמָאָן דֵּי אַרְעָסֶטְיְרָטָע. נָאָר דָּעַס האט זִיְּרָה אַנְגָּעָהָזָבָן אַסְּטָעָמָאָטִישָׁ רָאָבָעוּעָן פֿוּן יִיְדִּישָׁ הַאָבָן אוּן גּוֹטָס. עַט פָּלָגָן אַרְוֹכְפָּאָרָן פֿירָן פֿוּן פֿרִי בֵּין נָאָכָת אוּן מְפָנָן פָּלָגָן פֿוּן דֵּי שְׁטוּבָעָר אַרְוִיסְטָרָאָגָן וּוָאָסְמָאָס אַיז גַּעַקְוּמָעָן אַיְן דָּעָרָהָאָגָּה.

מעַן האט אוּרָ אַנְגָּעָהָזָבָן טְרִיבִּין כְּפָנְשָׁעָן צַו דָּעָר אַרְבָּעָט אָן בְּשָׁעָה דָּעַס האט מְפָנָן זִיְּרָ אַיְבָּעָר זִיְּרָ אַיְזְדִּיעָקְבָּוּעָט. אַיְךְ הַאָב גְּפָזָעָן וּוְיִ מְעַן האט אָן אַלְטָן מָאָן, אַזְקָנוֹ, בְּעַצְוּוֹנִינְגָּעָן טָאָנָצָן אוּן אִים גַּעַרְתָּן די בָּאָרֶץ. אוּן פֿיְנָן דָּעָר אַרְבָּעָט פָּלָגָט מְפָנָן זִיְּרָ אָוּמְקָעָן הַאָלָב-סְרִוִּיס פֿוּן הוֹנְגָּבָר. וּוּפְרָסְהָאָס גַּעַהָאָט גְּלִיק אָן גְּרוּוּס-מְזָל פָּלָגָט אַמְּאָל בְּרִשְׁנְגָּעָן אַ בִּיסְלָ בְּרוּוִיס אַדְעָר קָאָרְסָאָפָּל,

נָאָר 3 מְאָנָאָטָן האט מְעַן אַנְגָּעָהָזָבָן אַרְגָּאָנִיְּזָרָן דָּעַס בְּעַטָּא, דָּעָר יְוָדָן-רָאָת האט אַיְבָּעָר-גְּשָׁרִיבִּן די נְוּוִינְגָּבָעָן פֿוּן די גָּאָסָן קְרָאָוּוּיְצָאָקָא לְעַזְזִינְמָאָן, אוּן אַחֲלָק סְוִוָּן בְּאָרְנוּעָ די קְרִיסְטָן הַאָבָן. פָּאָרְלָאָזָט זִיְּיָעָרָעָן וּוּוְיִנְגָּבָעָן. אוּן מְעַן האט אַנְגָּעָהָזָבָן אַיְבָּרְטָפִּירָן יִיְדִּישָׁ מְשִׁיחָה אִין בְּעַטָּא, אִין יִעְדָּעָר וּוּוְיִנְרָוָבָן הַאָבָן זִיְּרָ גַּפְּינְגָּעָן 6-5 מְשִׁיחָות. די עַנְבָּשָׁאָפָּט אַיז גַּעְוּעָן נִישְׁטָ צָוָם בָּאָשְׁרִיבִּן. דָּעָר בְּעַטָּא אַיז גַּעְוּעָן אַרְוּמְגָעָרִינְגָּעָלָט מִיטְמָאָה הַאֲלִצְעָרָנָעָט פָּאָרָקָן פֿוּן דָּרְוִיְּמָן הַאָבָן גַּעַהָאָט אַיְן אַיְנָה בְּעַטָּא הַאָבָן גַּעַהָאָט וּוּדְרִישָׁ פָּאָלִיצִיִּי, דָּעָר קָאָטְעָנְדָאָנָט אַיז גַּעְוּעָן שָׁ. בְּלִיטָס. אַיְךְ הַאָב מִיר אִין בְּעַטָּא פֿאָרְנוּמָעָן מִיטְמָאָה צְוָשְׁנִיְּזָן אוּן נִיְּזָעָן גַּפְּלָעָ לְאָטָעָם.

הַדָּעָר טְוִיְּרָ-אוּן אַרְיִינְגָּאָנָבָן אַיְן גַּעַטָּא האט זִיְּרָ גַּעַפְּוּנְגָּעָן לְעַבְּן דָּעָר זְוּוִינְגָּבָן פֿוּן דְּעַנְטִיסְטָן גַּאֲנְדָּעָלִיסְטָ הַוִּיזָּ, דָּאָס לְפָבָן אַיְן גַּעַטָּא אַיז גַּעְוּעָן אַשְׁוּעָר אָן בִּיטָּרָס, בְּרוּוִיס האט מְעַן

באקופען נאר צום אנהורייב פון בפטא נאר 2 קאנאטן האט מען או יטגעהערט צו געבן ברוייס,עס אויז געוווען א גרויספער בחסומר אין וואספער - דאס טרייבן צו דער ארבעט און דאס צוריקקזען איז געוווען איבער מונשליבע בוחוח. אין געטן איז געוווען א עיר. וואט מלעב אויסטיילן 1 מאל אין טאג - ערעלעכע לערעל זופ.

אן אויפעהער האט מען ארכויפגעליינט אגיף דער באפעלקיידונג אין געטן שועערע קאנטריבוצייפ מען האט געמיזט צושטעלן מאנופאקטור, פובאוץ קאלדרעם, געלט, בייזוטעריע און אפילו חבואה. די יידישע פאליציז און יודען-ראט האבן געמיזט צושטעלן די געפאדערטע זאכן זיי זענען געוווען הילטלאז, איך וויל זאגן א בווע זוארט פאר זיל, וויל זיי האבן געטן אלעס מיט ווילטאג און פארדראס, און דאס זענען געוווען ערליך יידישע קינדרער וואט זענען אוכגעקזען מיט אלע צוזאמען. איך האב געקענט א זונ און א ברודערן זין פון דער פאדווע פון טשפאנלאווקיפ וועלכע זענען געוווען איז דער יידן-פאלאיציז,

נאך א שטיקל צייט האב איך באקופען א דערלויבניש ארכיסצובעהן ארבעטן מחוץ לגעטן איך האב בערבעם בי פרוי מריה מאויזקא, א קראנקן-שועער - וועלכע האט געוווינט איז (וואולעך בעספרא) בעספער געלט, איך האב אויך געארבעט בי דער לערערין לעפנצעויז, דארט האט אויך געוווינט די פרוי חמלה, וועלכע האט אמאל בערבעם איך געריכט. וועגן דער פרוי כווז איך אנסרייבן ווי זיי האט זיך אינגעשטעלט דאס לעבען, און פלעג איז איד גרויס פארטער מיט גרויספער קשעניעם, אונוארטען יירן, וועלכע האבן געארבעט אויספער דעם געטא און געבען זיין מיט סכנות נפשות ברויט און אנדרע עספנרווארג.

דאס ליקוידיידן פון געטן האט כיר בערראפן בי מינע ברויט-געבר. איך האב געטען די פלאטען פון געטן. די גוטע פרוי טאמארע האט מיר נישא געלאץ צוריך אהיין גיינ און האט כיר באאלטן איז א שטאל. אבער איך פאן האט מיר געדראס איז ער ווועט מיר איבערגפּֿן די דיביטשן. ער האט די פרוי טאמאה אועקגעטירט איז דעם דארף, ווועלוווקא, און פין דזרכגעטירט.

איך האב מיר איסכאהאלטן איז א גארטן צוישן פומטעס און גענפען וואט כפלעג ארכיסלגבנען? א מפרל, א בוראך.עס איז געוואָן די צייט פון רעגענס, קיין קלמוש האב איך נישט בערט, אויך די או יספּֿיר הינט פון די דיביטשן האבן מיר

צווויי מל האב איך געבעטן מײַן צימער אוֹן די קראָעטפֿנִיכּער
זײַינְגען מיט מיר מיסגעגאנֶן, איך פֿלעג זַיִן צומאלס אַיִינַ-
לאָדָן אוּינַךְ טָאנֶץ-אוֹוָנדָן פֿוֹן די סְטוֹדָעָנֶסֶן, וּוואָזָקָע באָרְשָׁאָט
הָאָט בֵּין זַיִן גָּאָר אוּיסְגָּעָנוּמָעָן מיט זַיִן טָאנֶצָּן, באָזָוָנָדָעָרטָם
איַקְאָזָאָטָשָׂאָק".

וּוואָס מְעַרְקָוּוִירְדִּיךְ אַיְזַּ דָּאָטוּוָאָס אַיךְ קָפָן זַיִר אַפְּטָמָאָל נִיסְ-
דָּעַרְמָאָנָעָן דִּי גַּעֲמָפָן פֿוֹן מְעַנְטָשָׂן, עַרְטָעָר אַוְן דָּאָטָעָם פֿוֹן צָוְרִיךְ
מִיט אַ קְוָרְצָעָר צִיִּים, בְּשֻׁעָה דָא גַּעֲדָפָנָק אַיךְ דִּי קְלָעַנְסְּטָעָ פְּרָטִים
פֿוֹן צָוְרִיךְ מִיט 53 יָאָר".

אט אַזְוִי טָאָרָעָנְדִּיקְטָ נְחַטָּן דָּעַסְעָר זַיִן דָּעַרְאַיְנְפָרוֹנוֹג, וּוּעַלְכָּעָ
איַוְן דָּוְרְכְבָּעְדְּרִינְגָּעָן מִיט אַסְּמָּעָן גַּפְּטִיל אַוְן בְּעַנְקָשָׂאָסָט נָאָרָ-
יָעָנָע יָאָרָן, מִיר הָאָבָּן פָּאָר זַיִר דִּי בַּיְלָד, וּוּעַלְכָּעָהָט אָדוֹוִים-
גַּעֲרוֹתָן דִּי דָּעַרְמָאָנָטָס אַסְּאַצְּיָאָגְּזָעָ בְּאַ דָּעַטְרָן, וּוּעָן עַר הָאָט
דָּאָס לְעַצְּטָעָמָל באָזָוָכָת יִשְׂרָאֵל צָוּזָאָמָן מִיט זַיִן פְּרוּוִי.

כְּמַעַט אַלְעָ, וּוּעַלְכָּעָמִיר זְעַפְּעָן אוּינַךְ דָּעַר בַּיְלָד זַיִינְגעָן שְׂוִין מַעַר נִישָׁט צְוּוִישָׁן
דִּי לְעַבְּעַדְיִיקָעָ. זָאָל זַי אַוְן דִּי פָּאָרְצִיְּכָנוֹגָב זַיִי דִּינְגָּן אַלְמָא אַמְּצָבָה,

זְפִּלִּיקְ קָאָמְעַנְדָּאָגָט זַיִל
אוֹן מָאָנוֹס בּוּלְדָעְנְבָּפָּרְגָּ

י. ר.

עמַס סְפָרָו שֶׁל יִשְׂרָאֵל אַוְטִיקָּר - חַנּוּעַת הַחֲלוֹזָ בְּפּוֹלִין 1932-1935

מִפְּעָל חַיִיו שֶׁל חַבְרָנוּ הַדְּבוֹל יִשְׂרָאֵל אַוְטִיקָּר זַיִל מִשְׁחָרָעָ לאָ רק עַל שְׁטָחִי פְּעוֹולָה
שְׁוֹנִים בְּחוּיְל וּבָאָרֶץ, אָחָ פָּעָלוּ הַזָּא לְיוֹוָה גָּם בְּמַלְאָכָת הַבְּתִיבָה, כְּתִיבָה שִׁישָׁ בָּה מְטוּסָם
חַיִינָרְ הַדָּוָר, חַחָל בְּ"קְרָעָמָעָן יְצָעָר שְׁטִימָעָ" וּבְכָאָונִי "הַחֲלוֹזָ" בְּעַבְרִית וּבִיְידִיש,
בְּחוּיְל, וּפָרָד לְהַשְׁחַחְפּוֹתָו בְּכָחָבִי עַח שְׁוֹנוֹים בָּאָרֶץ, וּלְבָסּוֹף – בְּסְפָרָו הַמּוֹנוֹמָנְסָלִי
"חַנּוּעַת הַחֲלוֹזָ בְּפּוֹלִין 1932-1935", שִׁיצָא לְאוֹזָר עַיִן בִּיחָ לְוָחָמִי הַגִּיטָאָוח עַיִשׁ
יַצְחָק קְזָנְלָסְוָן בְּדָצְמָבָר 1972 וּמִבְּיַל 230 עַמּוֹדִים, סְפָר שְׁזִיכָה אָחָ מַחְבָּרוֹ בְּחוּאָר
"מוֹסָמָק בְּמַדְעִי הַרוֹחָ" מִצְעָם הַאוֹנוֹニִי בְּרַפְּטִיטה הַעֲבָרִית בִּירוּשָׁלָמִים.

لهלן אנו נותנים שלושה קטעים: מן המבוֹא לספר מطبع ההוצאה, מדברי הפתיחה שכתבו ע"י פרופ' שמואל אטינגר וմדברי הקדמה של המחבר.

והרי תוכן העניינים בחמץ' יחו:

- א) התחפחות והאטמריה של הסחרור "החולוץ" עד לשנת 1935; ב) הנושא האנושי של החלוץ; ג) מהווות ההכשרה בפולין והמעבר להכשרה קבועה; ד) החפטותם של קיבוצי ההכשרה שנים 1932/33; ה) הרכיב הדמוגרפי של קיבוצי ההכשרה; ו) המזא החברתי של חברי ההכשרה; ז) נספחים. כולל הימנון קלוסובג, יידיש ועברית.

מן המבוֹא:

הספר המוגש בזו לקהל הקוראים נכתב בידיו ישראלי אוטיקר, איש קיבוץ נון, מראה ופעיל ב"אפעל". על אף יהות החקיר שלפניינו מסוייג בחוחבי הנושא והזמן הקצוב - הריתו שלמה לעצמו, ראשון בסוגו. ארכיוון החנוצה החלוצית שבבית לוחמי הגיסאות ע"ש יצחק קצנלסון רואה בחיבור זה ספר ראשון שראוי לסתורתו בו אם סידרת ספרי המחבר ותהייעוד בחום חנוצה החלוץ שיוסיפו לראות אור בהזאותיו.

ה ה ו צ א ה

דברי הפתיחה - הקיבוץ היהודי בפולין העצמאית היה נתון מימה הראשונים לפרטוח, פגיעה ולמדיניות של קיפוח טכוּן-splatterto היתה לגרש בן המדינה את "היהודים המיזחרים" ולהעביר ענפי כלכלה ומיחיות יהודיות מסורתיות לידי השלטונות ולידי בני האומה השולטת. -- ארץ ישראל הפכה לקרן חקווה ייחודה לקיבוץ היהודי זה הנחוץ במחנק. זהה הסייעת העיקרית לכך ש"החולוץ" הספר בראשתו שנוח הפלושים לחנוצה המונית, לחנוצה רבבות. עיקר מחקרו של אוטיקר מוקדש לכארה לתיאור סטטיסטי ודמוגרפי של החנוצה. אולם למעשה, מצטירים לעינינו

גילויו רוח הקולקטיב, ההקרבה, הפעילות החרבותית וליטוד העברית, כל הדרוש כדי לקיים בשוליין את חברי החלוץ במשמעותה הארכוכת של המנה לעלייה והן כדי להכשירם לחפקיות החלוצי העתיד בארץ ישראל - - רק הוודאות לפועלו ולמטרתו של הזרם הלאומי ושל "החלוץ" שפער לפני המלחמה, של אלה שהבשימו ופלו לפני השואה ושל אלה שרצו בגבורת את המצור הבריטי על שמי הארץ מיד אחריה, ~ נחלבה המפורה הארכוכת והמשמעות של הקיבוץ היהודי בשוליין למסכת העשייה ההיסטורית הנמשכת של העם היהודי, לקטע זה ברציפות ההיסטורית של העם ובחוודתו העצמית תרם ישראל אוטיקר חרומה רב משל, שיבולה היתה להיות גדולה פִי במא, אלמלא נפסק פחיל חייו ופעלו.

שטואל אטינגר, פרופ' להיסטוריה באוניברסיטה העברית בירושלים.

מחוך דברי הקדמה של המחבר - בשנים 1932 - 1935 ידעה חנוכה "החלוץ" בארץ אירופה גידול כמוחי מזורי זההפתוחה נרחבת. מכלל 83,000 חברי "החלוץ" בעולם, נמנו בשנת 1933 בשוליין (בליל גליקס) 41,000 חברים ובגליציה - 17,800, לאמר: כ-70% מכלל חברי "החלוץ" בעולם באותה שנה היו שחוצי המדינה הפולנית, התנועה בשוליין הייתה לא השפעה ניכרת בגיבוש צורות הארגון והഫיסים לפועלות ההכשרה בארץ המתודת. הסתדרות "החלוץ" בשוליין עצימונה ביציבות מעשית רבתה ובן בבדוריהם רפיוניים, ומבחינות אלו היה משקלה רב בחנוכה העולמית - - מסגרת דיווננו מצטצמת מהופיע הסתדרות "החלוץ" בשוליין בלבד. שכובזה בווארשא, עיר הבירה, פולין המרכזי, היא "פולין הקונגרסאים" ואזרחי המזרח שהיו קרואים "קראפאט", אין כאן דיון בחנוכה "החלוץ" בגליציה, אשר פד למלחמות העולם הראשונה היה קלולה באימפריה האוסטרו-הונגרית. פרשה "החלוץ" בגליציה היא עניין לדין נפרד,

וזו, עליינו להדגיש שאין בטרקיהם אלה שום יומרה למבחן ההיסטורית כוללם ומקיטתה של "החלוץ" בשוליין. היסטוריה זו מצפה פדיין לבואלה, והיא מהוות ללא ספק גושא לעבודות מחקר רבוחן

י. רוכל

ד"ר ישראל ציננברג

- במלאת 100 שנה להולדתו.

עפ"י י. סלוצקי, מבוא לכרך ז' של חלדות ספרות ישראל לציננברג, ומדור "אישים" בספר לנוביץ.

ישראל ציננברג שהחפרסם בעיקר בשל עבודתו המונומנטלית "חלדות ספרות ישראל" שהופיעה במהלך אדרות ביידיש ובעברית - נולד בשנת 1973 בכפר קוזאץ'וק הסמוך לעיירה לאנוביץ, שבמחוז קרמניץ, לאביו אליעזר, חוקר (ארענדאר) אוחזת הפריז. האב, שנחטף במקצת ל"השכלה", דאג לחינוכו הטוב של הבן, הביא לביאו שבלאנוביץ אחד מסובבי המורים בבית המדרש לרבניים בז'יטומיר, ועם החבגרו למד ישראל בגימנסיה רוסית ולאחר זה -

בפוליטקניון שבקרלסרוהה (גרמניה), ואחר תואר הדוקטור שלו קיבל בבאזל. השתלים הלה למשה בעבדה כימייה בגרמניה. ב- 1898 חזר לרוסיה, השקע בפטרבורג ונחמןנה כמנהל המעבדה הכימית בבייח"ר הגדול של פוטילוב, שם עבד ברציפות כארבעים שנה, הגיע למדרגה החשובה במקצועו, פרטם מאמריהם מדעיים אף חיבר ספר לימוד שהופיע בשתי מהדורות. גם הוענק לו תואר הכבוד הסובייטי "גיבור העבודה".

בספטמבר 1938 נאסר עם חבורה גדולה של מדענים וסופרים יהודים ונשלח למחנה מעצר ליד וולאדיוווסטוק, בראשית 1939 חלה ונפטר בכ"ח שבאותה עיר ולא ידע איש את קבורתו. רק לאחר הוועידה העשרים של המפלגה הקומוניסטית קיבלה משפחתו שבלווינגראד (אשחו רוזה ובתו הציירת מירה) ידיעה על טיהור שמו.

אליה המס בקצרה תולדותיו וקיצו המר של ישראל ציננברג, דרך חיים אומה עברו רבים מבין אנשי המדע והסופרים היהודיים ברוטה הסובייטית, אשר כל חטא הוא ביהרכם.

אבל בשטח המדעי, ויוחר מזה - הספרותי, עשה צינברג דרך חייהם מפוארת מאד, ויליד הכפר הנידח קו זוatz'וק השאיר אחריו ירושה ספרותית אשר לא תישכח.

בעבוזתו במעברת הרכבת של בית המרווח ראה צינברג את החלין שבחיו, ואילו חוכן חייו העיקרי היה עבוזתו הספרותית, והיא מחלקה לשלמים: מאמרים פובליציסטיים, אוthem הירבה לכחוב בשנים שעוד מהפכה אוקטובר 1917, ומחקרים בולדות ספרות ישראל. בטרבורג הציג צינברג לחובי האינטלקנטזיה היהודי-רוסית שם, שהחריצה סביב "חברת פיזי השכלה" ובchap-העט היהודי בשפה הרוסית "זומחו". עד מהרה נמסר לו מדור קבוע בשבועון זה "סירה העמונת היהודים" בעברית ווידיש, סירה שהקיפה שפע של בעיות שזמנם ברמן. בכל חולדה העט היהודי בגולה ראה צינברג שני זרמי-תרבות הנוגדים זה את זה: זרם השכל וזרם הרגש: הלכה מול אגדה, הרמב"ם מול יהודה-הלווי, מתנגדים מול חמידים. צינברג עומד לצדם של בעלי הרגש, בהם הוא ראה גילוי האינטלקט העממי. בחלميد מובהק של ה"נאראדניזם" ראה צינברג את מקור כל הטוב בהמוני העט. מכאן גם יחסיו החיוובי לשפה יידיש כספר המונחים. עם זאת רוחוק היה מיחס הביטול לשפה העברית, שפיקחו בשנים ההן רבים מחסידי היידיש. לחנווה הציונית החיכם צינברג בכבוד ובהוקרה אך גם בבקורת, ראה בה את "ישראל העתיד הרחוק". מחוק הקפטוחו אלה נתן צינברג ידי ל"فالקס-פארטיזן" ובשנת 1912 הוחל על ידם בהוצאה הירחון "די יידישע וועלט" בעריכת ש. ניגר, מוחר מגכה שיידיש תהיה גם שפת האינטלקנטזיה היהודית. עם התבססות המשמר הסובייטי נאלץ צינברג להפסיק את כתיבתו הפובליציסטית.

אולם את פיקר יעדו ראה צינברג, מראשית עבוזתו הספרותית. במחקר המדעי של ספרות ישראל לדורותיה וללשונויה. חיבורו הראשון בראשון בשטח זה היה מונוגרפיה על י. ב. לוינזון (ריב"ל) בשנת 1900 הציגו לאחיו העובדים של "האנציקלופדיה היהודית" בשפה הרוסית כפורה המדור לספרות היהודית החדשה, בעברית ווידיש, ופרשם בשלוש מאות ערבים. בקבצים ההיסטוריים "וירטואיה סטארינה" של ש. דובנוב באו מחקרו הנרחבים של צינברג על ריב"ל וסופרים אחרים מחקמת ההשכלה.

אולם שיא פועלן המחקר שלו הוא הספר "חולדה ספרות ישראל", שי בעיה עמדנו לפניו: טווח הזמן והלשונו. לאחר שיקולים החלטת צינברג למצוות את מחקרו לתקופה האירופית (ראשית פריחתה בספרד, ועד לזמן הופעת ספריו, כ-1000 שנה). אשר לבחינה הלשונית הכריעת חיפשו האינטגרלית את ספריה ישראלי באתודות אחיה בכל לשונוחיה (ערבית, ערבית, ספרדית, ארמנית, גרמנית, יידיש). וכלל גדול קבע לו צינברג: "כוחב אני אך ורק עפ"י מקורה ראשוניים, לא אהוב על שם ספר אם לא יימצא תחח ידי ולא קראתיו", וכלל שני - הספר מקיים או היצירה הטפרוחית היהודית על כל גזוניה: קבלה ומילוסופיה, סיפורים מעשיות עממיים, שירי קודש ושירי חול, בכללם ראה צינברג חותמים במסכת אחת.

הספר התחליל להיכרב בשפה הרוסית, ובשנת 1919 יצא לאור בפראנבורג חמישה פרקים ראשוניים. אולם הספר בשלימתו על שמו נח פרקיו יצא לאור ביידיש בשנים 1929-1934 בוילנה, הצלחו של הספר עליה על המשורר וחורף כדי הופעת הכרבים יצאה לאור מהדורה שנייה, בשנים 1964-1968 הופעה מהדורה שלישית ביידיש בavanaugh-איירס. בשנת 1957 גילה היסטוריון היהודי היל אלכסנדרוב בלנינגרד את כתוב היד של הברך החשייני, אשר לא הושלם, וממנה שטונה פרקים בלבד. חלום כתוב היד הגיע לאמריקה והונדפס שם ביידיש, בשנת 1966.

פערתו הטפרוחית של צינברג נשתה כולה בשעות שלאחר יום עבודתו המלא בבית החוץ, וכן בערביים ובימי פברעה. הוא המשיך בה בהתדרה - בימי המלחמה, בימי הרעש והקור, בשנות הרדיפה ודתיהורם הטהאליגיטיים, אשר הוא ראה בכך את ייוזד חיינו.

בשנים 1960-1965 יצא לאור הספר במהדורתו העברית בששה כרכים בהוצאת ספרייה הטועלים בשנת 1971 - הברך הששייני.

ובכן מסיים יהודה סלוצקי את דבריו המתבוא שלו לברך הששייני:
"ישמש הספר מצבח זכרון לאיש-סגולת היהודי, אשר בתחום בידרות וניחוק שמר אמונות לעמו ולהרבות העם ...".

בן עירנו יוריק פיכוביץ

מנום

החל משנת 1973 מופיע ברשימת 400 השמות של יוצאי קרמניץ בישראל בשם יוריק פיכוביץ, בן למשפחה פולנית קתולית מקובדת בעירנו. יוריק הגיע ארץ כבר בשנת 1947. אך על דבר הימצאו כאן נודע לנו לא מכבר. והוא הוזמן בפעם הראשונה להשתתף באזכורה השנתית לקדושי עירנו, הצגתי אותו לפני הנאספים יחד עם האורתדים והulosים החדשים כמנဟנו מדי שנה בשנה,

כבר מהicityות הראשונה הזאת הוא כסמתי ע"י אישיותו. פניו המלאים והעגולים שפעו אור, שקרן מעיני החכלת שלו. במת החזוק שלוihan הביעה רוחב לב ונדיבות רבה. בין באי האזכורה היו כאלה שזכרג את יוריק מקרמניץ, אחרים למדו איתו יחד בליציאום ונפגשו עימו בפועלות ספורטיביות שונות שם. לשם בפגישה איתם כאן לא היה גבול. הימה זאת חוויה גדולה לכולם.

בTEM השנויותה, זמן קצר לאחרי האזכרה זו, ראייתי את יוריק בחחוניה אצל אחד מבני עירנו, ובאן הוא הופיע עם אשוחו, כבר בקרמנצאי, חבר-אירגונינו, לכל דבר. היהת לי באן הזדמנותה לנופת לשותח אותו ולהווכח עד כמה זה היה חוויתינו הקשוות בנוף יلدוחנו וגעורינו, עד כמה גדולתו היא הנוטלביה, המזיטה אותנו במדעה שווה בכל פגישה, דומה גם אליו, היחה זאת שיחה חטופה, אולם די היה בה, כדי לחוש שקורות חייו מkapלים מוכן או התפעלה הטרוגית וההירואית גם יחד של השווא וחקומת ישראל, והוא קשור את בורלו בגורל עם ישראל לנצח. ביחסו, לנו, מיריק לפרט לנו את כל מה שעבר עליו בשנים ההן עד השחרותו פה, בישראל. לשם כך קבעתי איתה פגישה בעיר מגוריו, בחיטה. בבייחם של חינניה ואיזיה פורתנוו". באוורירה הלבבית, המשפחתיה כל כך, השורה שם, כל אימת שבן-עירנו מזדקן אצלם, קלח הסיפור מפיו של יוריק. ואלה שהקשיבו לו ראו את עצם, מיד פעם ופעם, כאחדים מגיבוריו, כאשר הדברים נועו בקרמנץ' בטרם שואה.

יוריק נולד בקיוב בשנת 1919. הוריו עברו שם לודג, בה שבו עד שנת 1926. היהת אז שנות המשבר הכלכלי הגדול בפולין. אביו ירד מנכסיו והמשפחה עברה לגור בקרמנץ', מקום שיש קיבלה משרה של אדמיניסטרטור באחת האחוות של הליציאום בסמיגה. יוריק למד בליציאום, שם התירוע עם התלמידים היהודיים המפטים שזכו להחקל בו. היה לו עוד קשר עם נער יהודי בשוח הפטור ובחזמותה של הליציאום בኒוחו של אברהם זך.

עם סיום חוק לימודיו גויס למשמר הגבול (ק.א.פ) ובשנה 1939 עמד להישלח לחיל האווריר. נפתחה לפניו על ידי זה הדרן להמשיך אחר כך בטכניון על חשבון הממשלה. אולם בדיוק אז פרצו הגרמנים לפולניה, עם התפוררותו של האב הפולני, חזר יוריק לקרמנץ' שבה שלאו כבר הפטים הוא נחקל בחזרה לידייאום בעזרת סגל המורים הפולני, שנשאר זמני של כנו. מאיר פינצ'וק, שנחמנה על ידי הרוטים כויזיטטור של הליציאום (משרת גבינה, שזכה בה בעבר אישים רמי מעלה בזמן שליטון של פולין) פינצ'וק פרש את חסותו על יוריק והוא הורה להחזרו בפנימיה, שם יכול היה גם לאכול לשובע. הוריו נמלטו לקרמנץ' לסתיבת זילנה מיד אחורי כניטת הצבא האדום לשם ול יוריק לא היה כבר בית,

לא ארכו הימים ושמופוח מדריגות נפוזו מפה לאוזן על מזימות הגרמנים. מינץ' וקיעץ איז ליפוריק להימלט. בהיווחו בדרך באה הפלישה של הגרמנים לבריה"ם. באח תרכבות הוא פגש כמה צעירים טולנים והם החליטו לעבור לפולין בכדי להאטראך שם למחתרה האנטי-נאצית, בחזוקם את הגבול נפתחה פליהם אש מצד החיללים הגרמניים, אבל הם הצליחו בכל זאת להביס לורשה, שטם נחקרו לאירבון הלוחם "וולנוט" שבראשו עמד יהודי בפט קוט. פעולות האירבון הזה הסבו אמדוח גדרותם לברגנאים, והם הכריזו במודעות בדolute בראש חוץ על פרט גדור למי שיטగיר אותו אליהם. קוט נחפט בלבוב, אחרי שהרוצים עזבו, והוא יצא להורב - האירבון המשיך לפועל גם אחרי מוחיו. יאוריק וחמשת חבריו נשלחו על ידי האירבון למחנה של צבא הגרמני כזগבים. המוצע הזה היה אז מבוקש מאוד, כי בתחום מהפצתה וההפגזה נופצו רוב השטוח בעיר. רק אחד מחבורתם היהאמת זגב. תפקיים מסעם המתחתר היה להוציא מהמחנה כל חומר שנחוץ היה ליצור מצוח. בעזרתו שלם בוצע הטיוץ המפוזרט בקפה "אדרייה", בו מצאו את מותם עשרות קצינים גרמנים בליל הסילווטר.

שליחויות כאלה ביצעה קבוצה של יאוריק גם במחנות אחרים. אולם בSSHNIIM מהם נחפסי פקד עליהם האירבון לבסוף להונגריה ומשם לעבור למחתרה בצרפת. בקרקוב, מרכז המתחתר הפולני, צוイיד כל אחד מהם בשק פרודוקטים, כדי שיוכלו לטעון, במקרה שייחפסו, שהם ספדים. הם גם קיבלו דברי ערך שבעזרתם יוכלו להוכיחם. בסופח שלב בדולה, עמו שקיים בבדים, שרכו אנשי הקבוצה אח דגליים, בחשכה הליל, עבר הבובל הסלובקי. אבל בנסותם להצאתו נחפסו על ידי החיללים הסלובקיים והם מסרום לגסטפו. הם טענו שהם טפירים ועמדו על קר למראות הפינאיים הקשים. אנשי הגסטפו אספו כמה וחמשים איש שמגמה פניהם היהה כמו זו של קבוצה יודית - להאטראך למחתרת בצרפת. מכולם נשארו בחיים רק 25 גברים ואישה אחת. בין הנשארים היהם גם קבוצתו של יאוריק. אותו העבירו לטרנוב, שם הם נשלחו למחנה ריבוץ אחד למשנהו. בהיותם במחנה זבסנהאוזן, ראה יאוריק במסדר הכלואים כמה מאות יהודים, יוונאים, צעירים, היו אלה כנראה האצערים, רק עכשו פורט מעשה הגבורה שלהם. הם נצטו על ידי אנשי הס.ס. אחרי זה שהועברו לאושווינצים, לעבוד על יד המרטוח, אולם הוף סרבו לפשוח בז, בהעדיהם להשרות בכבשן.

ב乾坤ה אוזן אפשר היה כבר לחוש את הסופ' המתקרב. אחרי הפעוצה כבזה של אווירוני בנות הבריח, אפסו אנשי ה.ס.ס. 500 אסירים מחנה, ויריק ביניהם, הווציאום מפבר לשעד וחתם טשרט כבד החלה אחת מצדרות המוח הידועה בכינוי לילובק, בגרמניה. מל ההולכים רק 70 איש הגיעו לילובק. היחר מצאו את מותם בדרךumi בצמא, מי ברעב וממי באפיית כותחות. כל אלה נורו, כשהחלו לפגר, בהיווחו כבר חופשי פנס יורייק לילובק, בגרמניה, את אשוח לעוויר, צפורה. גם היא הגיעה לשם עם צעדה מORTH.

בלילובק עבד יורייק במטבח של האכבה הבריטי. שם הוא הכיר קזינה בדרגת קולונל, את הגברת מונטגומרי, אחיניתו של מפקד הכוחות הבריטיים, הגנרל מונטגומרי. היא הענינה מאוד בגורלם של יורייק וציפורה. וכשנודע לה על הקשיים הפורמליים שבפניהם הועמדו ברצוחם להחנן בנשואים אזרחיים, היא הפעילה לחץ על שטונוח האכבה הבריטי והם ערכו להם את הנשואים, הגברת מונטגומרי העניקה להם מחנות, שהיקרות ביניהם היו איזכרבי מזון שונים, כדי שיוכלו יחד אותה לחגוג את המאורע ברוב פאר, לפני ומשגים של שנוח המஸור ההן.

כעבור זמן מה הצטרפו יורייק וציפורה למבצע "הבריחה" הם עברו מגרמניה דרך אוסטריה לאיטליה. בAtPathו מונה יורייק על ידי מארגני "הבריחה" כאחראי לנקודת מעבר, בדרכם של הפליטים לארץ-ישראל.

הרשוחו של יורייק הועמדה וילה בת 25 חדרים, שם הוא היה מקבל טרנספורטים מטריטט ומוינה. מתחזידו היה בעיקר לספק דלק למכוניות שלהם, כדי שיוכלו המשיך בדרכם. ודלק היה איז בידוע יקר המזיאות.

מבצע זה הועתק יורייק משנת 1945 עד 1947, הוא השתוּך בכל הכנסים הראשיים
"הבריחה". קיימו באירופה, והיה איש סודם.

בשנת 1947 בהיותם עוד באירופה נולד לטע הבן ושם גם הכניסתו לבריח אברהם אבינו.

בהגיפות לנקודת היצאת ברזיל, אמר יורייק: "מחנות הריכוז על זרועותיהם מצד אחד – ויחסי אנוש יפים ביחס בחנאים האירופים ההם – מצד שני, עשו אותו אديש לענייני דת וגביעאותי מעניין בעיקר הצד האנושי שבאדם".

עוד באותה שנה, שנח 1947, הגיעו משפחת יוריק הקטנה ארץ. אחרי כמה גלגולים הם החלטו להסתדר. אשוח בוגרת בימנשיה עברית בקרקוב ובית-ספר לאחיזות, נחקרה לביה – החולים בעפולה, מקומות שם היא עבדה עד היום. יוריק עבד כפועל בניין בחיפה. אחרי מספר חודשים הם קבעו את מגוריהם בבית-החולים.

במחילה מלחמת השחרור עבד יוריק בהקמת ביצורים מקומות שונים. בתודע דבר פועלתו בחוץ לארץ, הוא גויס למחיל (מחנדי חוויל) משם הועבר לגזרה השרוון 82 של הפלמ"ח, גזרתו של יצחק שדה. הוא השתתף בכמה וכמה קרבות, ביניהם הקרוב על טולוג'ה, בו הוקף הצבא המצרי שבין מפקדיו היה נאצרא. אחרי חיסולו המוצלח של כיס פלוג'ה נשלח גזרתו של שדה לביסו, בלוד. בדרך לשם קרחה לנגמיש בו ישב יוריק תאונה קטלנית. אחדים מהנוסעים נהרגו ו יוריק נפצע קשה בגבו. הוא עבר כמה ניתוחים ושכבה בארץ חדים בגב. היו לו אחרי זה כמה סיבוכים, סבלו היה בדול מאד.

בגמר מלחמת השחרור עבד יוריק בכמה מקומות תעין-חרוד כמנהל עובודה בניה החרושת שלהם לנירוסטה.

כעת גרים הוא ובני משפחתו בחיפה, יוריק עובד שם בחשאייה הצבאית, על חפקידו שם מנע יוריק לדבר מטעמים מוגנים. אשוח, כאמור, ממשיכה לעבוד בבית-החולים עפולה. בנים בן ה-27, שרים אחדים לפני הריאון חוזר מסיני, היה בין הראשונים לצליחת התעללה. הבן בוגר האוניברסיטה העברית בירושלים ועובד עכשו במשרד החינוך כמחנך. M.B.A. בתחום שנולדה בארץ סיימה בית ספר מקצועי ליד הטכניון. והוא משרתת צבא הקבע, בפיקוד המרכז.

אחרי ניתוחו האחרון ביקר יוריק בפולין אצל אחיו וגייסו, האזרון היה כלוא זמן רב בתקופה סטלינין. עליו מספר יוריק: שבהתולות האנטיישית של הסטודנטים הפולנים בווילנה, לפני מלחמת העולם השנייה, הוא עבר לצד הסטודנטים היהודיים, כשהללו אולו עעל ידי הבריונים לשכת מקומות מיזוחדים, שם קבעו להם כמהות מהאה על ההשללה הזאת. עבור המעשה הזה גורש גיסו מהאוניברסיטה.

בשעת ביקורו זה בפולין, הייתה ל יוריק פגישה דRAMATIC בשגרירות ישראל בזורה, יוריק בא לשגרירות בקשר לסידור ניירנותו. כשהתעורר איזה קושי פורטלי, הוא הוכנס לחדרו של השגריר. יוריק התחיל לתקרב את שולחן הרחוב, שמאחוריו חיכה לו השגריר. כשהבטחים נפגשו, נרחע כל אחד מהם אמרה, כברק עברה את שניהם אוחה המחשבה

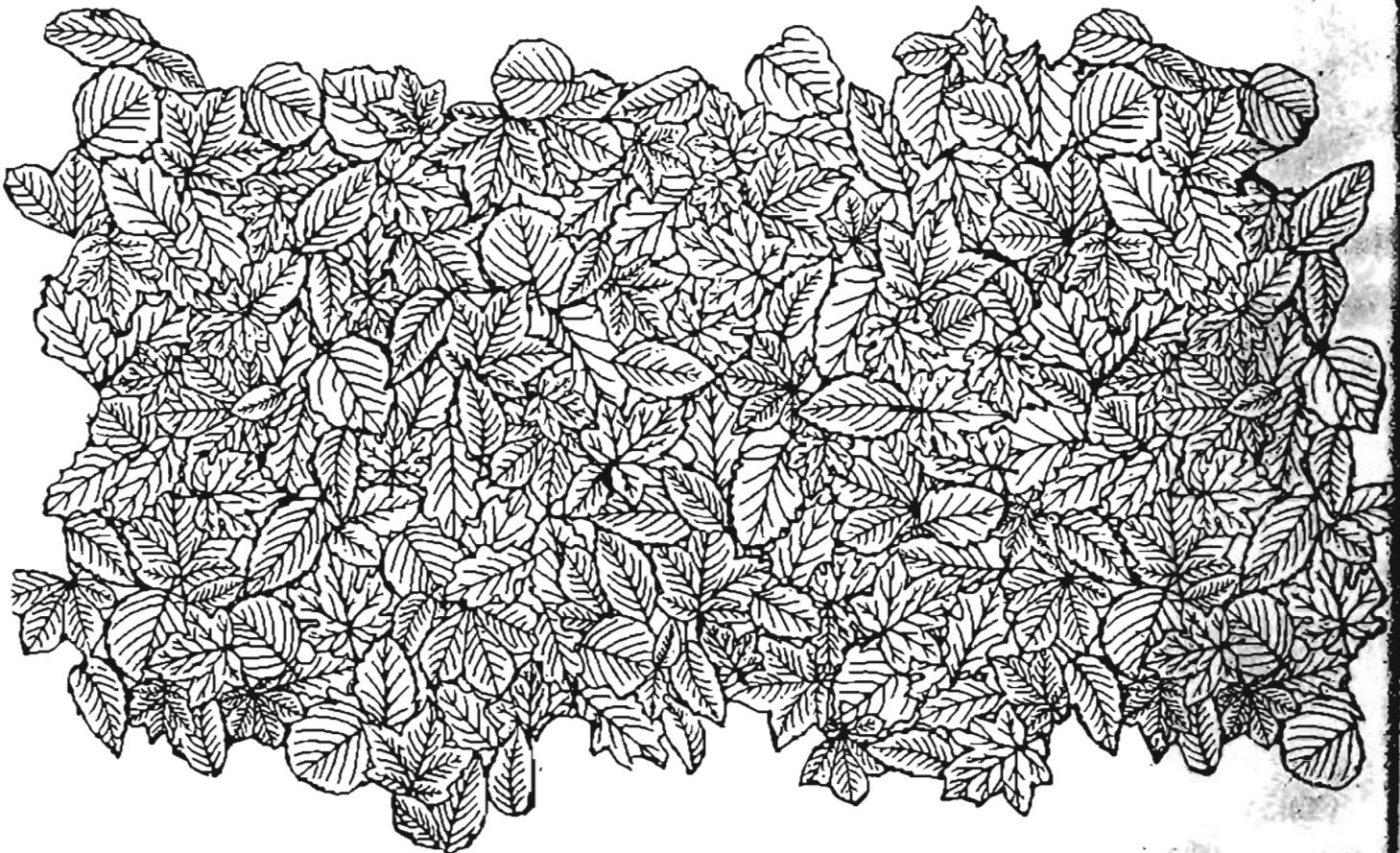
ומיד נפלו איש על איזורי רעהו. השגריר מחה (טמלר) לא היה אחר, כי אם חברו לב Michaël Yorick.

אימוי של יורייך שנמלטה בטע המלחמה לולנדון, בקלה אצלו לפני כמה שנים, היה זה ביום מערצת הבחרות לכינוס הקודמת. מקריאתה ביוטן הפולני היוצא הארץ, היה הכירה אה צעיהן של המפלגה המחרוצה בבחירות, ובקאטולית אדוקה דרשה מיריך שיביע למן המפדי'ל.

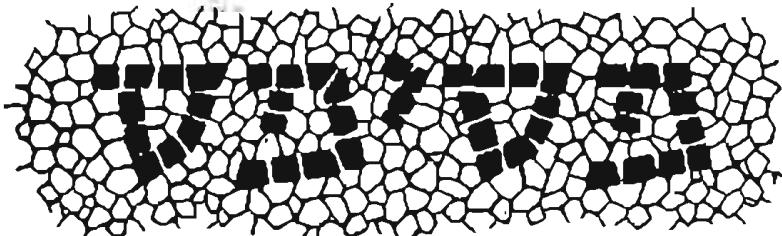
מחובי השפוץ באוחז ערבות נעו ב מהירות הטילון. היה כבר מאוחר מאור, בשםים יורייך אח סיפודו. וחל היה לעזוב את המקום, בה הינו כולם (יורייך, חינהה, איזיה וגני) שכוו במשר כמה שעות בעולם רחוק, אבל כה קרוב ליבנו, שומפים לחוויה אהם בדוליה.

"אני נוהג לבוא עם אשחי לפגישות שוננות עם בני קראקוב, מעתה היא חעבורה יחד איתי לפגישות עם הקרמאנאים להם אני שייך", הפטיר יורייך בסמדו כבר על מפה נ-הבה.

יורייך הביאו לחנחה האוטובוסים, נפרח מהאיש, שהוא וביתו נעשׂו קרובים מאר לליבי וגאי חושב שוגם ליליכם,

ירוכל

(הכלול והפרט)

צעה להרחבת מסגרת של הארבעון

לפנוי חזדים אוחדים ה策רשו אל הארבעון שלנו יוצאי העיירה פוץ' ייב הטמונה לקרמניצ', והנציג שלהם, מר שלמה סקולסקי, השחחף כבר בישיבה של הוועד הטורחוב. על הפרט - צירופם של יוצאי העיירה ווישנביץ' ושותפק, שהיון במחוז קרמניצ', הארבעון שלנו הובייח יכולת הרבה בשטחים שונים, אנו מקווים שמיוזגם של יוצאי העיירה הטמונה יבוצע בהצלחה ועם המיזוג יחווטפו גם כוחות חדשים לחבר הפעילים. כדי לצין בהזדמנות זו כי חברינו בארגנטינה הקדימו אותנו, והארבעון שלהם מקיים גם את יוצאי העיירות הטמונה, וכך השם הרשמי מעיד על כך, היינו: לאנדסלייט טריין פון קרעמעניצ' און אומגענט". לא בן הארץ הברית, שם מקיים ה"טוסטיטי" או יוצאי קרמניצ' בלבד, ואם אלה לא בולם, אלא חשוב ניו-יורק בלבד.

מגביח בזק לטומט "קול יוצאי קרמניצ'"

עם ההתייקנות הגדולה שחלה לאחרונה במלחורי הדפס, הניר, העטיפה והמשלוח - העמדה בפנינו השאלה אם נוכל להמשיך בהוצאה ק.י.ק. כאשר הסכום הדרוש הוא למספר מיכלינו, זה גם לאחר שמחיר החוברת י"ב נקבע ל-10 ל"י (במקום 6 ל"י החוברת י"א). הכהלה נסלה להמשיך גם במצב זה. אך כדי להקל על הגראונן הצפוי מבינו בחוזר פנימי למטר חברים הידועים לנו אישיך ביחסם החם למפעל זה ואשר גם אינם נודרים יכולות, שיתרמו סכום חד פעמי כדי לאפשר את הופעת החוברות מכאן ולהבא. המכtab החוזר נשלם ביום 20.3.75 ומתוך חודש אפריל גענו לקריאתנו 30 חברים (מחוץ 45 שפנינו אליו)

שטרמו כ- 1200 ל"י, בסכומים מ-25 עד 100 ל"י כל אחד. אנו מצפים שגם ייחרמו ייענו והדרך להשתתפותה במגבית זו פחוותה גם במנוי החברים אשר אליהם לא פנינו אושיח, ויהיה זה אות שפעול זה איננו מפעול של יחידים, אלא שרוב הקהלה שלנו מוכן לשאובו.

יאללה. התורמים :

<u>אל-אביב</u>	ארגן - 50, ברונשטיין - 25, גולברג - 25, גולדנברג מג'וס - 50,- גולצברג - 25, ווילדרמן - 25, ווינר - 50,- ז - 25, טיטלמן - 25,- שייפריס - 50,- לייב - 50, רוכל - 50,- שטרן - 25, ספר - 25, קסלר - 25,-
<u>ח' י. ט. ה</u>	פורתנוו - 100, דוגים - 50,- שטרן - 25,- ברמן - 25,- צוקרמן - 25, קרמנצקי - 10,- זיגר מאיר - 100,- גוקו אברשה - 50,- בשימר דוד - 50,- קינדזיזר גדליהו - 50,- מילגרום צ'דונה - 25.
<u>רמת-גן</u>	צטמן - 50,-
<u>חדרה</u>	יוקיליס - 50,-

ספרייה ריב"ל

אשר באוניברסיטה תל-אביב, מיסודה של ארבעון קרמניץ, מתקדמת מחדש, בכוחה ובאיוכו, מhocן ובצורה, חורף שנה 1974 ועד סוף Mai 1975 נוסף לעללה מ-80 ספרים (בחום - נדירים מאד) ושולם קבוע לפעלה מ- 4,500 ל"י, המחזית מזה - מכתפי ארבעון קרמניץ והמחזית השניה - ע"י האוניברסיטה. מלבד אלה נחקרו כ-25 ספרים בתחום, אוטף הספרים כולם מכיל עתה 1,330 ספר ומשמש בתים נאות ליפוד ספרות ההשכלה, בידוע קיימת באוניברסיטה תל-אביב חוג מיוחד ללימוד ספרות ההשכלה, וחלמידי נועזרים לא מעט בספרייה ריב"ל.

קיטלוג הספרים נדחה זמן רב לאחר שאופי ספרי ספרי אחרים הקדימו אותו כ"חור". פחה הגיע חורנו, הקיטלוג מתקדם ועומד להתיימים בקרוב. נשכימה גם ברכישת כל הספרים שנזקקו לכך, ולאחר שככל הספרים יזרו מהקיטלוג וימזינו נמדפים ע"י הספרן התקצועי, היה גם צורך התיכון של הספריה נאה למדי. מבחוץ מחנוצתת כחובת אמנוחית, נעשות הכנות לעיצוב "פינח קרמניץ" ליד ארונות הספריה, ואמ יוסכם שפסלו של ריב"ל יוצג אף הוא כאן אוחזקו - תהווה זאת הספריה מכשיר ראוי לשם וליעודו, אך בתובן זהן בזורה.

אנשי קרמניץ עם ברני ואוניברסיטה העברית בירושלים

לרגל יובל החמישים של האוניברסיטה העברית בירושלים (1.4.25-1.4.75) ~ שלח לנו אברנו אברהם פרידל רשימה יפה המכילה "קטעי זכרונות" על טקם חנוכת האוניברסיטה על-הר הצופים. הוא עבד אז בהקמת האוניברסיטה מתוך שועל בניין והוא חברה של יוזאי קרמניץ: האחים ביברמן: אברהם, יצחק, ליב ונהמן בעבודות בניין, משה רוכל באינסטלציה חשמלית; ובחר אורחים - יצחק רוכל וארוסתו רוחמה, פיגה ביברמן ובעה דוד הופשטיין ועוד אנשי קרמניץ, אשר לא תלחנו לזהותיהם. הח' פרידל מזכיר בראשיתו את נגינתו רבת ההשראה של הכנר היהודי החס והנאמן איזאק שטרן בקונצרט שנעוץ בירושלים ביובל החמישים. שטרן אף הוא כידוע ליד קרמניץ.

ابן, יד להם, לansi קרמניץ, בכל מפעלו חלוצי בארץ וברכנתו לווחיקים מבוגנים שיזכו לארכיו ימים, בריאות טובה וחמי נחת בארץנו שתשכו לבטח.

פרסום דו"ח כספי

בחוברת זו מופיעים דו"ח כספי של ארבעוננו לשנים 1972-1973 שהובן ע"י מר קנדל (בשבר) והוחקן לדפוס ע"י הח' רוכל. בין מיפורם דו"ח נבדל לקרן הפלגוח, שהוגש ע"י הח' פ.לייט, כספי הארגון שמורים בבנק הדואר בל"י, ובבנק הפועלים לל"י, לחוד ולדורלים לחוד, הבה נס ה באהparallel ממחברים שבארץ ובחילקה מחברים שב בחו"ל (ארה"ב, ארגנטינה, קנדה ועוד). טיעני החזק הפיקריים הם "קול יוזאי קרמניץ" וסעדר, הדו"ח הוגש באיחור זמן מפקת חנאי תלחמה (מנה"ח היה זמן רב במילואים), לבן לא התפנתה עדין ועדת הביקורת לעבור על הדו"ח, אנו פונים בזאת לחבריו ועדת-הביקורת (פורטנוי, שניאדר רחובות, שטרן - חולון) שיעשו את מלאכם ללא ריחוי גוטי, מחייב כספי בהיקף כזה מהיב ביקורת.

עוזבונו של פרופ' זאב חסיד ז"ל, ברקלוי, ארה"ב
על פטירתו של בן עירנו הדגול זאב חסיד ז"ל, העבר אילינו, בהחאת לזרואתו, עזבונו
במשך 3,000 דולר לאותה המפעלים של ארגון יוצאי קרמניץ בישראל.

קיימנו החיעוץ מיוחרת בדבר הידיעות של סכום העזבון. עיינו בנותה הצוואה ובן
קבענו את חווית דעתו של הח' אברהム חסיד, אחיו של המנוח, וטובם להזכיר את הטכו
כולקמן:

לטובה "קול יוצאי קרמניץ"	1,000 דולר
לאובה קרן המילגרה	500 דולר
לספרייה ריב"ל וליעדים אחרים	1,500 דולר
<u>סה"מ 3,000 דולר</u>	

ויקטור גולנברג

ביקורו של אורה פולני מבין טלי קרמניץ שבلونדון

Bawił w naszym kraju interesownie znany aktor filmowy p. Wladek Sheybał, syn Prof. Szeybała z Liceum Krzemienieckiego. Pan Wladek Sheybał przebywa stale w Londynie i obecnie uczestniczył w filmie kooprodukcji Angielsko-Amerykańskiej -Israelskiej - akcja którego odbywa się na terenie Israela.

Pan Sheybał przywiózł w darze dla naszej biblioteki od Krzemieńczan w Londynie. Książkę pod tytułem "Kto ratuje jedne życie"

POLACY i ŻYDZI 1939-1945 r.

Kto ratuje jedne życie -

Ten jakby ratował cały świat

Talmud Babiloński
Traktat Sanhedryn

Z powodu nawału pracy p. Sheybał nie był w stanie się spotkać z szerazym gronem naszego Zarządu. Zdążył tylko zobaczyć nasz klub i być mocno wzruszony na widok fotomontaży naszego miasta rodinnego.

בקר בארץ שלנו שחזקן קולגנו ידוע יוצאי פירנו מר וולדק שחיביל, הבן של טרופט' שחיביל של ימד בלייזאוס בקרמניצ'. מר שחיביל גר דרך קבוע בלונדון ובכעת השחח' בסרט של חב' מפיקה סרטים אנגלי-אמריקאית-ישראלית, וסגולתו של הסרט מחרוזת בארצנו. מר שחיביל הביא מיווצאי פירנו מלונדון עברו המפירה שלנו מפה בשם "מי שמאזיל נפש אחה ...". פולנים ויהודים בשנות 1945 - 1939. המוטו של הספר: "מי שמאזיל נפש אחה - באילו צайл עולם כוֹלו" - תלמוד גבלי, סנהדרין ד' ה'.

הספר חורגת לאנגלית ומכילה חומר רב, המבוסס על עובדות.

מר שחיביל היה פונגין פאוד להפגש עם אנשי פירנו במועדון שלנו, הייח שהייה בחכנית גם לעשוח צילומים ביפו העתיקה, אך בין חיות השחנו החכניות וצלילמו רק בירושלים וסביבותיה, ולווח הזמנים שלו היה מאד דחוס, לבן הוא הספיק רק לראות במבט חסוך את המועדון שלנו, והתרגשת מאד כשראה אם פירנו "בזעיר אנטין" המטבח עליון מהקירות של המועדון שלנו.

פתח ליטב

לקראת חלמת קרן המילוגה

בחברת י', שהותגעה בסוף 1972 פגינו בקריה אל חברינו להקים קרן מילוגות להנצחת זכר העיר קרמניץ וקדושיה. היום אחרי שחלפו שנתיים ורביעי זכאי הארגון שלנו, לדעתי, להיות בא בפועל אנושי וחרבותי זה, העמדנו אז עצמנו כמטרה לאסוף סכום של ששים אלף ל"י, והנה אנו יכולים עבשו לברך על המוגמר.

החרומות הגיעו לטכום, שŁמפעה איננו רחוק מהמטרה שהצגנו לפגינו, והוא 47,432 ל"י, מזה מחברינו בארץ - 23,173 ל"י, ומרה"ב - 24,259 ל"י, יבורכו התורמים על פעלם ושכר מצווה - מצויה.

כפי שציינו בחברת י' הווכנסו כל הכתבים לאוניברסיטה, והם מוצמדים למדד יוקר המchia. לסוף ינואר ש.ז. הגיעו הפרשי ההצמדה לפ" - 29,974 ל"י, והסכום הכללי של הקרן באותו תאריך הוא - 356,71 ל"י.

הרביה שאננו מקבלים לפי ההסכם עם האוניברסיטה, והיא בולה קודש להקצת מילגות, האטבורה לפוך ינואר ש.ז. בסך - 6,583 ל"י. אנו מעריכים שלסוח' מאין - חוקת חלוקת המילגות - תביע ריבוי לסק - 8,500 ל"י בערך, ועם בשחתפותה התקבילה של האוניברסיטה מתוך מילגוח יוכפל הסכום ל- 17,000 ל"י. מזה יש להוריד את המילגה שנינחה על ידינו ב- 1974 במק - 2,500 ל"י, וזהו שיעמוד לרשותנו למשך מילגות בקי"ץ 1975 יגיע לב - 14,500 ל"י. החוקיות כבר שיחות מוקדמות עם אנשי האוניברסיטה על חוקת וגושאי העבודות שאננו מוכנים לאשר מילגוח עבורי, ועל זה יחולט בקרוב בוועדה הפריטטיב שלנו עם באϊ-כח האוניברסיטה.

מאך-געים לי להגיש לחברים דין וחשבון קזר זה ואחזר אולי על הדברים שבhem טרימתי בחברת י"א, ביצפנו מפעל תרבותי ואנושי - מצבה לקהילת קרמנז'ן, מפעל הנאהה לקדושה ולבני עירנו שנפלו מלחמות ישראל, אם חוות אלו יכiao לכך שהדור הבא אחרינו גם הוא "לא ישכח" - יהיה זה גמולנו, ולבסוף, קבוצת יוזמים קטנה מהאלכת עם מחשבות על מפעל נוסף של ארבעוננו, הפעם מכון הדבר לבנים של יוצאי עירנו בלבד ולהווילם. פרטם טרם הונגבשו. כאשר יגיע הזמן יכיא את מחשבוחינו בפני חבריו הארבעון. בן יהיה רצון.

דוד רופורט, ניו יורק

מייט די קראמעניצער אין ישראל

אויך פיגנע דריי באזובן אין ישראל - אויך בלויו דער ערשטער באזון אין 1968 אויך געוווען פון א סוריסט - אויך מיין פארברענגן אין ישראל געוווען פון א צייטוויליקן חישב, פון אפריל 1971 ביז אפריל 1972 האב אויך געלעט אין ישראל א גאנץ יאר. היינטיקם יאר, 1974, האב אויך געאטנט די "אוירא דארץ ישראל" פון يولוי ביז סעטטעמבער, אוון האב בעפוגען פרײינדרשאפט אוון ליבשאפט ביז מיינע קראזיט אוון חברים פון קיבוץ "טעניז". אוון ספצעיילע אונגהארציעע

הספרייה פ"ש ר' י' ב"ל

חלקו כבר מספר שנים מאז עשתה הספרייה ע"ש ריב"ל את צעדיה הראשונים, ושהה ניתן כבר לברך בכל שלם על מפעל חברוחי חשוב זרב-ערר, הממשיך לבזול ולהחפתח, ואשר כבר במצבו הנוכחי יש בו משום ברכה רבה.

הספרייה ע"ש ריב"ל, אשר נתרמה ע"י ארבעון יוצאי קרמניץ למכוון לחקר הספרות העכricht ע"ש בן-ציון כ"ץ, הפועל במקורה ביה-הספר ליהדות של אוניברסיטת תל-אביב, ממוקמת לעומת אוניברסיטה, בבית-החפוץ, והוא כולל אוסף ניכר של ספרים עבריים מראשית תקופת ההשכלה ועד לתקופה החחיה. בין הספרים – חיבורים נדירים ויקרי-ערר, שאינם מצוי בספריה המרכזית.

הספרייה משרחת הנה אם חוקרי המכון והחוג לספרות עברית, והן אח הציבור הרחב של תלמידי האוניברסיטה בכלל והחוג לספרות עברית בפרט. בספריה חשיבות תרבותית גדולה, במיוחד בימים אלו, בהם גוברת בקרב הנעור והצעור בארץ החוש "חופש השנויות", ונולא הצורך להעמק ולכט את מורשת החרבות העברית. והרי ראייתה של הספרות העברית החדשה וחנוותה המתה הציונית כולה – בញועם ההשכלה העברית! יתר על כן: אין תרבות אמיתית נוצרת אלא מחוץ הצלבות רב-תקופתיות, מתוך רוחה יריעת ועומק זמן, מתוך מפגש פורה בין הווה ו עבר, בין פנים וחוץ. אפרות ההשכלה גנאה מתרבות יהודית ומסורת עברית ארוכה מחד-גיסא, ומהתרבות האירופית כאידך ביסא, ובכוותו של מפגש פורה זה הניחה את הבסיס לתרבות העברית החדשה.

הקמת הספרייה המיוחרת ע"ש ריב"ל, המוקדשת לספרות ההשכלה, יש בה משום כל-יעזר חשוב להעמכת המחקר והירע של ספרות זו, ויש לברך על התפתחותה הבלתי פסקת של הספרייה, בכמה ובאיוכו שעלייה אנו חייבים תודה בראש וראשונה למאזים הבלתי נלאים של מר רוכל, בסיום של חבריו לעבורה, מר ארגן ומר ליסב זיל.

בימים אלה הולכים ונשלמים קויטלוגה וסדרה של הספרייה, שייקלו על החוקרים והלומדים וייעלו את השימוש בה. גם עיצובה האסתטי של הספרייה שופר, לאחר שהוחקן שלט נאה, ובקרוב יוצב במקום פטלו של ריב"ל, מפה ידיו של הפסל אפטיניון, שיהיה בו משום ציון נאות לדמותו של אוחזו חוקר חשוב ולוחם בדור שעמidea קרמניץ.

פוזי שביב

ראש המכון לחקר הספרות העברית

ע"ש בן-ציון כ"ץ

ליוסף ווימינה אבידר, ירושלים, להולחן נכדחים, עריה, מ"ה לדנה ומeyeך פלר, בית זית.

ומאשה ברשט, חולון, אלמנתו של אברהם צ"ל, לנשואי בנה מולה ט' בחירות ליבו יעל.

לנוחה ביירמן-ביבהם ובעלה, חדרה, לנשואי בחתם חגי'ה ט' בחירות ליבת'ין.

ללאה ומשה בר-זיו (פידל), חיפה, להיولاد נכדחים מיכל, בת ליצחק.

ליצח'ק (קייצי) בולצברג לנשואי נכדחו רחל, בת למרדכי ועדה, שומר השבעה, עם בחירות ליבת'ה עמי שמואלי.

לאברהם ושותנה גו קוז, חיפה, להיولاد נכדחים, בת למירה.

לשפרה והרצל ווישנוב, בקיבוץ שריד, להולחן הנכבד התאומות טלומייל, לבחן נירה ונחמיה דיבין, נהלל.

לחיה ואברהם וויג'ס (זיגר) חיפה, לנשואי בנים יצחק עם צ"ל, רבקה לבית לנגל'יר ולהיولاد נכדמת אריך בן ליצחק ורבקה וויג'ס.

למאיר וחיה זיגר, חיפה, להיولاد נכדחים חמיה וללהגינו של נכדמת רען בן אריה למצאות, ולהיولاد נכדחים דינה, בת לגבורא ומונינה זיגר.

לעטי ולאברהם חסיד, מושב חרות, להולחן הנכבד שיידי מבנים חנן.

לאברהם וחותה לנძברג, תל-אביב, בהגי' נכדמת עופר למצוח, בנים של צפורה ואברהם בגע.

ללאה צירלביץ-לוטטין, גבעת-השלוחה, לנשואי נכדיה, עומר, מבנה בצלאל ואלדט', עם בחירות לבו אסנת.

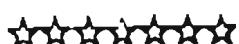
לדוד וסוניה צוקרמן, חיפה, להיولاد נכדמת יובל בן לבתיה ושרגא ברמן ולהיولاد נכדמים אמיר, בן לזאב וסימה צוקרמן.

לרחל ואבא קנלר, בהגיע בנס אריה למצوها.

לפיבל ואלינה ריזטן, קריית חיים, לנשואין בתם אילנה עם בח"ל עמי,

לי יצחק רוכל, חייא, להולדת הנכבד, יובל, בן לעידו ושרה, אילח.

לרוח כץ, חייטה, להיולד הנכדה אדוה, בת לוייסי ושלומית כץ,

ברכת מזל טוב לבני עירנו שבארה"ב

לי יצחק ווקמן, ניו-יורק, ולכל בני משפחתו, מיטב האיחולים בהגינו לבבורה.

למנוחה ונחמן ליבט, וואשינגטן, לנשואין בתם שרה-בתיה עם בח"ל ייחיאל מאיר,

מזל טוב צו די יוגנטעלעכע באבע-זייןיע העלען אוּן יעקב וויניגערג, זום געבורס
פונַּן זייןער ערסט איניגיל, א מיידעלע, בי זייןער יוונגערטן זונַּן אוּן שנור,
וועלכער איז באאסטר פון דער אמריקאנער רפגידונג אין וואשינגטן, זייןער
עלטערעך זונַּן איז, א פראפעסאר אינַּס בְּן-גוריון אוניווערטיטט אין באָר שבע,

מזל טוב צו די גאלדען החונזה פון דעם פרזידענס אוּן טראזטורער פון דער

ערעמעונייצע סאיינט איז ניו-יארק:

מאניא אוּן פְּמִנוֹאֵל בְּרָאָנְפָּלֵד, דָּאָרָא אוּן יַעֲקֹב בָּאָרְשָׁאָפּ

מאניא איז פון דער משפחה לערעער פון קראטטעןיך, איר מאן איז א בעבורענער
אין צפת, ישראל.

זוי אלעמען אונדזער ווארעמע ברבות פאר ארכיות ימיים אוּן זוי זאלן וויניסטר
פאריעצן זייןער גוט אקטיוויטטען פארן אנדענץ פון אונדזער באַליבטער,
פארשניגעטער שטאט.

יַעֲמֹד כָּלִם עַל הַבְּרָכָה וְתַרְבִּינָה הַשְׁתָחוֹת בְּקַהֲלָנוּ.

יהוֹשֵׁעַ גָּלְבָּרְגֶּ – קְרֻעְמָפָנִיְצָעֶר פָּאַלְיָאָקָן בְּעַנְקָעָן

די רעדאָקָצִיעַ פֿוֹן "קוֹל יוֹצָאִי קְרֻעְמָפָנִיְצָעֶר" האָט באָקָוּטָן אַ בִּילְד פֿוֹן קְרֻעְמָפָנִיְצָעֶר נָאָר
דעָר מלְחָמָה. דָּאָס בִּילְדָּל הָאָט אָזְנָדָז אָזְגָּשָׂיקָט אַ פּוֹלִישָׂעַ סְרוּוִי (אַ קְרֻעְמָפָנִיְצָעֶר),
וּואָס וּזְוִינְגָּס יַעֲצֵט אֵין פּוֹוִילְן. אוֹיְף דָּעָר צְוּוִיטָעָר זַיִם פֿוֹן בִּילְד, הָאָט זַיִ
בעַשְׂרִיבָן אַ לִיד פּוֹלְטִיט בְּעַנְקָשָׂאמֶט אַוְ קְרֻעְמָפָנִיְצָעֶר.

טִיר גָּפְבָּן דָּאַ לִיד אֵין אַרְיוּבִּינָאַל, אוֹיְף טְוִילִישָׂעַ אָוֹן אֵין אַפְּרִיפִּיְאָר אַיבָּפָּר –
וּצְוֹנְגָּס אוֹיְף זִידְוִישָׂ.

Dla Kochanych ziomków z Krzemieńca.

Każdy skądaś przecież pochodzi.

Ten z Litwy, ten z Rumunji, ten z Łodzi.

A ja i Wy pochodzimy od młodu
z Krzemienieckiego grodu.

Z dolin, z olszyny i rzeki Dalekiej.

Móżna mnie stamtąd wyrzucić,

Móżna mnie kazac nie wrócić,

Móżna mnie z żywych wymazać,

wygnac, przepędzić za płoty,

ale jak można zakazać tęsknoty?

מיינע לייבע קְרֻעְמָפָנִיְצָעֶר לְאַנְדְּסָלִיּוֹת גְּעוּוּיְדָמָעָט..

"זִיפְּדָעַר פֿוֹן אָזְנָדָז שְׁטָאמֶט דָּאַךְ פֿוֹן עַרְגָּעַץ

וּוְעָרָר פֿוֹן לִיסְפָּע, וּוְעָרָר פֿוֹן דְּוּמָפְּנִיְעָ,

וּוְעָרָר פֿוֹן לְאַדְזָן אַדְרָעָר בְּרָאָד,

אַבָּעָר אִיךְ אֵין דָו שְׁטָאמֶטָן פֿוֹן גַּבְוִוִּיחָן פֿוֹן

קְרֻעְמָפָנִיְצָעֶר שְׁטָאמֶט.

פֿוֹן דִי טָאָלָּן, וּוְעַלְדָּלָאָר אָוֹן וּזְוִיְּטָן שִׁינְעָן קָעָן טָעַן טִיר אַרְיוּסְוּוֹאָרְפָּן..

טִיר בְּאַפְּלָעָן אַהֲיָן זִיךְרָן גִּיט אָוְמְקָפְּרָן.

אוֹיְסְמָעָן מִיךְרָר פֿוֹן דִי לַעֲכָדְיוֹקָעָ

סִיךְ פְּאַרְטְּרִיְּבָן, אַיְכָעָר פְּלוּוּס וּזְאָרְפָּן...

אַבָּעָר וּוְיִקְעָן מָעַן דִי בְּעַנְקָשָׂאמֶט פְּאַרְבָּאָטָן?????"

הַקָּאָגָזָה!

י. רובל

פסח ליטב (לייטב) זיל

(נפטר ביום 23.5.75, עקב החקף לב, בבייל 78)

נעדר משורוחינו אחר מחברינו המעלולים והנאמניגים שהצטרך לפועלוח במסגרת ארגון קראטנייץ רק בשנים האחרוניות והוכיח כושר רב, מעוף, יוזמה, חוש אחראיות, אך בבד עם יחס ריעות. חכונותו אלה הוא הוכיח גם בשתחים חשובים ותגוננים שבהם פעל בכל מהלך חייו, מאז שליחותו לוורשה בשנת 1920 להכשיר את עלייה של קבוצה החלוצים הראשונה מקרטנייץ, ועד ליום ההארון ממש.

מכין רמפלים של ארגוננו יש לזכות לזכותו – הן

כיזום והן בשוחף לביצוע – את ייוסול הגביהה בשבייל ק.י.ק. צ"י בנק הדואר, את שרען המילגנות שלנו ע"ש דיב"ל ליד אוניברסיטת תל-אביב, את ההסתמם עם האוניברסיטה כבדר "ספריית ריב"ל" ואת ההסתמם בדבר שרען המילגנות, את מביבית-הביצק לסובח ק.י.ק. וכן את הרפיאון בדבר ייסודה קרען מילגות מיוחדת בשבייל הצazziים של יוצאי קראטנייץ, רעיאון טרטם בוצע אף הוא דאג להבטיח מראש עברו פרוויניקט הומניטרי זה סכום כסף מסויים,

אולם פטיולחו ויוזמו של ליטב השארעו בשתחים נרחבים שמחוצה לארגוננו. ב"פנס קראטנייץ" (1954) מופיע על ראשו דרכו הציבורית בימי מלחמת העולם הראשונה: טיפולו בחייב ספר לפלייטים שהחרכו אז בקרטנייץ, טיפולו בגין הילדים העבריים וכן שליחותו לוורשה בזכר לעיל. בהיותו בוורשה התבלט פטח הצער בקשרו הרב ובמיסיורו למשימה, ונדרש ע"י מרכז החלוץ וע"י המשרד הארץ-ישראלית לדוחות זמן מה אח עלייתו ולסייע להם בחפקידיהם. הוא נעהר להפזרות, ופעלה ארצת רק בשנת 1929, והואobar נושא אז לפולניה, שליוותה אותו בנאמנו לאונר כל חייו. בוורשה הוא השתלב בעיולות הג'וינט, ועם עלייתו ארצהתיישב בירושלים והמשיך גם כאן לTeVוד בג'וינט.

לימים קיבלה מעולה זו דמות אחרת, עם יסוד "מלבן" (ראשי חיבור של מוסד לטיפול בפולים נזקקים), ולייטב נקבע באורה ABOVE למלבן, בחור סגנו של מר פטמן, מנהל המוסד. שם טעל הוא תקופה ארוכה ולמעטה מילא תפקיד של מנהל מלבן, מחמת העדרו של מר פטמן לעתים מצטטנו. תפקיד זה פחות לפניו שדה פולח נרחב בשחת הטוציאלי, שתשהחים מאיין במוהו לאפיו ותמכנוויהו של לייטב שהיא ביוסדו אהוב הבריות ורואה שהוא טובם במלוא הכנום. מאידך, הסיל עליו חפקיד זה שליטה על צוות של אלטיגים עוברים, שאף אם טובם הוא דרש, וטבחו שהוא שצטו לא פעם ניגורדים בין שני אלה - טובתם של הנזקקים לפדר לעומת טובם וסיפוק חבויותיהם של העוברים, אך לייטב, בתקת הטבעי שלו ובامي, הטוב מצא עמי רוב אהך דרך הבינאים, ללא חיוכים, ושימש כלפי העובדים כאישיות מהנכח.

עם צמאות היקף הפעולה של מלבן, בשל טעמים חוקתיים, דאג לייטב שמוסד זה העזרה (במי זקנים, בת הולמים ועוד) לא ייסגרו אלא יועברו למסגרת הממשלה.

הגיעו לגיל הפרישה עבר לישב לעבוד ביבק^א, ממעל המטה בפייר ביסודה מושבי עובדים וטיטוחם. גם שם הוא פעל כמחילה בהדרcht מר פטמן ולאחר זה על אוריוותו הוא, בניהולו הכללי של הדירקטוריון שבلونדון. בין השאר הוא יוזם ופיתח כמה מפעלים כלכליים משוחפים לארגוני המושבים, וזכה להערכתם ולהיבחן. ממש היה לייטב אהוב הבריות בכך היה גם נאהב עמי הזרים.

בר בגד עם פעילותותו בתחום חפיקידי הייציבים, החפנה לישב גם למפעלים ציבוריים אחרים, במיוחד מאו קום המרינה. זמן מה הוא שימש גזבר משרד הבתחוץ, ובין השאר עמד על כך שתונגה שם מלכחותה בקורח פנים, מה שהציג משרד זה ברבות הימים מחלות חמורות. חפיקידי בגווינס ובמלבן קישרו אותו עם תורמים בארץ, מפעם לפעם הוא גם ערך מסעה לאלה"ב וכמה מפעלים אכזריים בארץ נוצרו עמי הארץ.

חגח כי בז' חנich היה לייטב את הבסיס הכספי לייסוד "בית שלום עליהם", זבן ל"קרן שרת", אשר ריכזה בחיווכו סכום של 7–8 מיליון דולרים, והקימה מפעל בירושלים לריסוי חולץ סראן.

והיה לייטב גם איש אכזר ואיש רעים להתרועע, ובקשריו אלה הוא נזר למפן טובח של פרטיט ושל מפעלים ציבוריים, לייטב הוא השף למסדר "בני ברית", ובמלאת לו 75 שנה נערבה לכבודו מסיבה חגיגית, בה הזמן גם לי להיות נוכח, וראיתי כפמ' חיבת רחשו לו חבריו המסדר (בלשונם – "האחים").

ובבר באחרית ימיו גילה ליטב שבסביבה מקום מגוריו פומד – כמעט שומם – מועדון ע"ש אשכול מטעם מועצת פועלי תל-אביב, ובאותה שכונת – יד אליהו – נמצאים מאות אדריכלים פגסionarioים וטחמים קשישים החפרים מקום ריבוזן. הגיע אפוא ליטבקשר עם ארבעה הנסינויים ועם בעלי הדירה, והטועדין הוכר בבית ועד לקשישים, וכיום הוא נמצא כבר בשלבים הראשונים להתחזות.

לפני שנים אחדות קנה פסח "אחוזה נחלה" בבית העטמי שבפטולה ובהמתאם לזרועתו נטמן פט.

השאר אשח, שלוש אחיות, שני גיסים, בן ובת, זוגדים

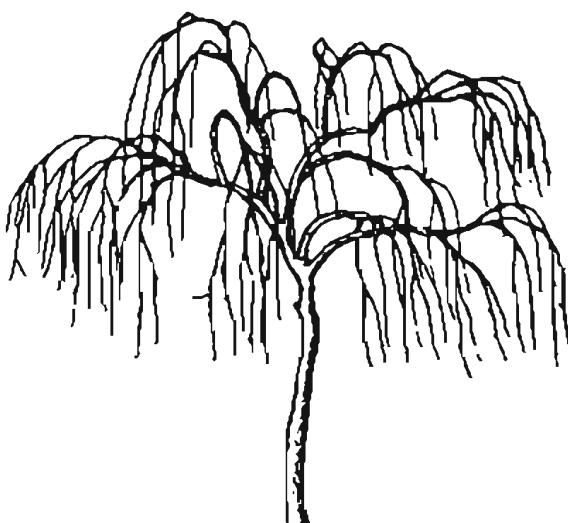

זואי דרכ חייהם של פסח ליטב איש קרמניץ, בנו של ר' בניין ליטווארה "זוקערניך" (בעל חסינית (סוכריות), ליד הקזאצקי בית מדרש).

בשנים האחרונות היה חולה לב אך אה פעלותו לא זנחה. היה הוא צנוע בהליך וחיו, על אף מעמדו הנכבד בעבודה ובחברה, ומתה רק להויטיב לנבריות.

ובכן נאמר בשעת גלויהו: היה פסח אחד מל"ז צדיקים.

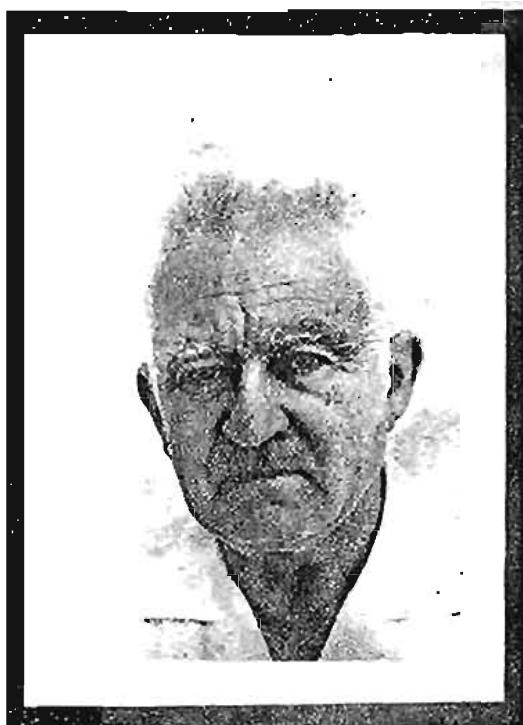
חבל על האבדין ולא משכחין. חנוממים למשפחתו.

א ר י ה ב ד ו ל ח

3.2.1975-25.2.1907
(ופ"י "עלgi דפנוה" מס. 627)

יה' חַקְיָן אֶסְטָמָן, סִינְגְּרָם,
לְקָאֵן חַיָּם נְסָתָר... בְּרוּגִי הַעֲמָת אֶלְגִּיה
חַיְמָאָן רְגָנָאָס, נָאָגָן, גָּרְלִים אֶרְהָי מְכָאָרָת
ח.ר. כִּילִיק

ביום 3.2.75 הלך לעולמו אחורי מחלה
מושחת אריה בדולח ז"ל, חבר קיבוץ
דפנה שהיה ידוע בכינויו "לייביל"...
ילד העיר קרמניץ, בנו של קריסטאל,
בעל חנich גדול להפזzi ברזל וביצרי
בנייה, לייבל גמל מנעוריו באוירזה-
ציונית, אביו היה ציוני לב ונפש,
הורם ביד ראנז לקרבות ציוניים, ואך
טבעי הוא הדבר שעם חABBDO ה策רף
לייבל לסנייך "החלוץ" شبעיר, וכעבור
זמן מה יצא להכשרה חלוצית בעיר
טרנופול, שם הועסק בטחנת קמח, ועם
חיטול "הכשרה" בטרנופול – הועבר לקיבוץ "הכשרה" ע"ש בורוכוב בעיר לוד.
ובשהגיע חورو לפלוח (בשנה 1938) – מובן היה שם עלייתו יצטרף לקיבוץ,
וחילה פבד בפרדסים שבגביע מיכאל, נס ציונה, מטע יהגרעין" ובשנת 1939 היה
לייבל בין הראשונים שעברו מהגביע להחישכה קבע בקיבוץ דפנה. ראשית עבודתו-
עקירת סידריות, סיקול, הכנת חצץ לסלילת הכביש, אך עד מהרה עבר לעבוד במטע
ובכרם, כולל חפירה בורricht שהייתה נעשית באופן הימים בטודריה. בכל עבודות אלה
עשה לייבל בהספק גבוהה, היה "הכנוור הראשון" ובהגיון הזמן להרחיב את שטחי
עבדתו של הקיבוץ ולהקיזם מתוך בית חרושת (לנעליים) – היה שוכן לייבל בין
הראשונים שהחדרו למשימה זו, וגם שם הגיעו להספק גבוהה.

אריה ברולח, הוא ליבל, חובן ע"י הטבע בפשאות, כנوت ואחוותה. לא הlk בגודלו, השקייע אז כל כלו בעבודה ועשה אח מלאכו בנאמנו, כסירות ובהתמדת. היה חבר השורה שכוחם בפשאות ובגהמה אישית, הלך בתלם העכודה ללא פקופקים והרהורים, בדבר המובן פאליו, חי את חייו המשק ואהב אותו,

והיה ליביל אהב את הטבע, וחש את הטבע, באחד הימים הביא מגבעה ברניר שתיל של קפה ושתל אותו בגינה שלו בינו. מוגדרה גינה סביב לשטייל, עטף אותו בשקדים, לא חתר כל מאמץ והנה למרות האקלים הצפוני של דפנה - הצליח הוא לבדוק את שטיל הקפה, וכוח חברו של ליביל: "בירכתי אותו להצלחתו והוא כלו קורן מאושר".

בשנים האחרונות התרכזה בריאותו ואת סבלו נשא בשקט, מספר שבועות שכוב על ערש-דווי בבית החולים בזפת עד שברע זגדת.

השאר אוחריו את שרה רפייחו ושלווה בנים החיים ברפנה וממשיכים בדרךו.

יהי זכרו ברוך.

שיקע גולברג

קוראים לדמוו של אינגו דוד בן זיל

קראנו לו, בקרמניץ כחיבת ובהערכה "דוסיא" וקשה מאד להסכך למחנה ש"דוסיא" כבר לא נמצא ביןינו, שכוחבים על דומיה מצטיירה לפניו דמות מלאח חיים, עם החיוון הנצחי אל הבריות, הגלומות של כל הטוב הטמאין באוטו הטיווח, באורח חייו, בחרכותו ובנימומיו, איש צנוע, נחבא אל הכלים, לא רודף בבוד, הומנייט.

דוסיא הומט בגרמניה מדור מהנדס חשמלי, ועבד שלוש שנים בפריס בחנכה כה. לאמר זה הוא היה במשך 13 שנה האחראי על מערכת חנכת החстал בקרמניץ, מעורב בין הבריות והתחבב מאד על בני פירנו.

עם פרוץ מלחמת העולם השנייה, ברוח לרוטה ושם נפצע עם זאב (וואליה) שומטקי ועם מונק בן, שלווה נעצרו ע"י הרוצחים שחשבו אותו למרגלית ורחהה עליהם ממס

סכנות מות כיו לא האמינו להם שם אゾרחי קרמניץ שברחו מפניהם הגורמים, הם ניצלו ממש כנס כאשר האליהם לשכנע את הרוסים שם חושבי קרמניץ לשפר, אחרי שהרורים הגיעו לטשננט ודוטסיא קיבל עבودה בבייח-חולים גדול כאחראי על מערכת הדנטגן,

לא פעם עטד ברוסיה על פניהם חום של יאוש בכלל החומר האנושי שאחם צרייך היה לעבוד, אבל הוא התגבר על זה או רוחם לאמונה הגדולה והתקווה שבוטטו של דבר יצילich לצאח משם. עם הקטח צבא אנדרם על אדמת רוסיה התביביס דוטסיא לצבא זהה, אותו עבר לאיראן, ושם – אודות שליטתו בשפה האנגלית – גוים לחיל האווזיר האנגלי ונשלח להודו, משם הוועבר לאנגליה והשתתף בפלישה לנורמנדייה, אחרי כיבוש נורמנדייה נשלח לצרפת כדי לעזרה לרוז'יטאנץ' ללחום בכווש הנazi ולסייע בשחרור מחנות הריכוז,

על פעולותיו אלה קיבל ממשרד הבטחן שלו את אות הלוחם בנאצים.

ההורים של דוטסיא ניצלו בפולין אודוח לנירוח מזוייפים, אחומו חמר ניצלה בצרפת ואחומו השניה רעה עם בעלה ניצלו ברוסיה, זהה איפוא כמעט משפחה יחידה שניצלה בשלימוחה מבין רבבות משפחות שניטפו בשואה, ההורים עלו ארץ מצרפת בשנת 1946 והצטרפו אל אחיו של דוטסיא, שמעון, שהיה בארץ משנת 1934. אבל לדוטסיא עצמו לא נתנו האנגלים לעלה, למורת שהוא שירת בחיל האווזיר שלהם, והוא קיבל עבודה טובה באופטרליה, בשנת 1951 נפטר אחיו שמעון, אז עלה דוטסיא ארץ ונחקל לעבדה במרכז קווטחולים, באותו החפkid שמילא לפניו שמעון. כדי לציין שהאחיהם בז, קודם שמעון ואחורי דוטסיא, הקימנו בקוטח חולים מחלוקת לחטמל, החולשה על כל מערכת החטמל בבחוי החולים של קווטח חולים.

דוטסיא היה אדם מאד אחראי ומטודר, הוא מטור לעבדתו עד כדי כך שכאשר יצא עם אשחו לטיפול לחוץ-ארץ, אז במקומן לנוח היה הולך מבית חולים לבית חולים לראות את ההשגיט החדשניים בשטח החטמלאות הרפואית ובשבוי ארצה היה עומד על זה שיכניסו אותו הפסיכורים האלק בתאי-חולים בארץ כדי שיוכלו לחתח שרות רפואי יותר טוב לתוכה.

אחרי שפר כל חבדיקות בבייה'ה ולטני הניחוח הגורלי שהה כמה ימים בבייח, אז באו לבייחו הבודדים האחראים בענף החטמל לחתיעץ אותו והוא עוד נתן הוראות, איך ומה לעשות, דאג לכל פרט ופרק, וזכר באיזו מבירה נמצא כל חכנית ותכנית,

לטרכו הפטירות אשחו הוא ראה את עצמו חייב לדאוג גם בזמן מלחמו שהכל יהיה
בסדר,

דוסיא היה טריריות גדול של ארצנו, עמד בפניהם כל הפטימיות מצד חברות חשובות
לעבדודה אצל בשוויצריה ובאמריקה, חוות טומחיו בחיטול, הוא שלט בכוח ובעוצם
בשבע-שמונה שפוח והודאות לבך היה מבוקש מאר ע"י חברות בעלות שם עולמי.

דוסיא השאיר אשה ושתי בנות בארץ ושתי אחיו בחוץ לארץ.

יהי זכרו ברוך.

יוסף זאלץ

מרדי גולדנברג ז"ל

בן-עירנו מרדי גולדנברג נפטר בביה"ח הממשלתי
בעכו והובא לטנוחות ביום 4.4.75.

משפחה ענייה מוצאו, אימז היתה מזמנת כחור אופה
ומבשלת במחנות. אחותו אטייל עבדה במשק בית חטור
עו-זרח אצל משפחת אליהו פישמן בפרבר הדובנאי.
אחיו אלה, חטון וגבה קומה עבד בסבלות ובעבודות
אחרות.

מרדי בן אברהם עבד מתוך שוליה אצל החיט נודל
בעירנו קרמאניץ. היה פעיל במלגת הקומוניסטים
בקרמאניץ ונדרון ע"י השלטון הטולני למאסר, יחד עם
האחיהם ריצ' ואחרים, בגל פעילות זו.

עם פרוץ מלחמת העולם השנייה, כאשר צבא הרומי נכנס לקרמניצ' שוחרר מהכלא. אמ שנות המלחמה בילה ברוסיה, הגיע ארצתו צבא "אנדרט", השתתקף בקרבות במלחמות השתרור בחזית ירושלים, לאחר שחרורו מצה"ל, עבר גלגולים רבים ועבד בעבודות שונות. גלוד היה, ללא משפחה או קרוב משפחה, כחוצה ממשבר נפשי קשה או שפץ למשך 20 שנה בבניה"ח בעכו,

בගורדיו והכופים בגיחי שבכו, בתקופת האישפות, ובשיחוחיו איתני, גילתה זיכרונו שלחי רגיל וזכר אנשים רבים מבני עירנו. התפעניין בשלומם של בני עירנו והצער מואוד שאינו יכול להיות בקשר אישי איתם.

בשנה האחרון חלה הרעה במצבו הנפשי והגופני כאחד, נפטר בטרם זמן והוא בן 58 בטן הכל. הובא לקבורה בבית הקברות בעכו.

י.ה.י זכרו ברוך.

פסח קולר

לייב אפלבוים זיל

נפטר בספטמבר 1973

אחרי מחלת קשה, לייב עלה ארצה מארגנטינה בשנת 1966. קרדמו לבואו חי הכנות שלו, אתך מהן הטרפה יחד עם משפחה לקיבוץ חזרים והשנויות השקעה עם משפחה בבאר-שבע, גם לייב עם אשתו, רחל, גרו שם. הם מחו חנוון במקומם, ממנה התפרנסו בכבוד.

מלבד אשתו ובנווהו עם ילדיהם השאיר אחריו לייב שתי אחיו ואחות בארגנטינה, את האחות סוניה בברית-המורשות ואחותו זינה, אשתו של פט קילר, הגרה עם משפחתה בפתח-תקווה. חנומינו לקרובי המנוחה ולידידיהם.

ח נ ח ו מ י ז

ללאה (לייגז) קלזרטינ - לימונציק למות בעלה שרגא. השאייר אחוריו שני בניים, בת ונכדים.

למשפחה שיפמן, כפר מעש, ליד פתח-תקווה, במוות עליהם האישה הנאמנה, האם והסבתה המטורה, בת עירנו סוניה לבית שער.

השאיירה אחראית את בעלה, 4 בנות, נכדים ואח בקישינוב.

למשה (מונייך) טרושינסקי, במוות עליו אסטו רחל מהתקף לב בגיל 62. השאיירה אחראית בת נשואה, שני בניים ונכדים, שתי אחיות וארכבע אחים גורודצקי, החיימים כולם בישראל.

לרותל גוטמן-מהרשק, גבעת השלושה, במוות בעלה בני מהרשק ז"ל.

ללאה לפטין-צידלביץ בוגעתה השלושה, ולאחותנה הינדה מריאסון לציון, במוות עליהן אחוותן דבורה אחורי מחלתה ממושכת.

לטליה ברקוביץ-טפר ראשון לציון, במוות עליה בעלן צנור ז"ל - השאייר אחורי מלבד אשתו טליה, בת, בן ונכדים.

לכל קרוביה וידיריה של ספרה בלבן, אלמנת ישראל לבן ז"ל, בתו של חיים באקימער, שנפטרה בחלאבב בגיל 77. השאיירה אמריה בן בניו-יורק, בת נשואה בארץ ונכדים.

ברדריה וורוד ז"ל נפטרה ביום 27.8.74 בגיל 62.

בתו של יהושע וורוד שהיה ידוע בכינויו "שייע שלומוטס" עלה ארץ בשנת 1935 ועבדה דוב ימיה בקטות חולים בענף המשק. מילאה תפקידנה בנאמנות ובחירותה והיתה אהודה על חבר העובדים בקומפ"ח. נאמנה הייתה גם לארגון יוצאי קרים ומקפידה לבקר מדי שנה באזורה, צנעה והגונה בהליקותיה ושמרה על יחסיה ידידות טובה עם קרוביה משפחתה וחוג מקרים צר. עירירתה, בשנים האחרונות לחיה סבלת מדכאון נפשי ואושפזה בנתניה במשך לחולי נפש. החלה כسرطان המפים, הועברה לביה"ח מאיר בcupped hands, גותחה, אך לא הוועיל.

נטמנה בבית הקברות שבחולון. חנומינו לクロביה מבית רוכל, ביירמן וד"ר אוירבר ולמכדריה. ברוך זכרה.

למשפחה שנגידר הענפה, הארץ וחו"ל, במוות של משה שנגידר, מהנדס, שנפטר בחיותה בתאונת עבודה.

המגבית לטובה "קרן המילגוח ע"ש ריבייל"

(מטעם ארגון יוצאי קרמניץ, ווהליין)
ליד אוניברסיטה תל-אביב, עבור עבוזות מחקר בספרות ההשכלה

עד ליום 1 במאי 1975 נתקבלו ונמסרו לבצורת האוניברסיטה החרומות דלהלן:

לפי הרשימה שפורסמה בחוברת יא', של פ.ג.ק. עמוד 17, נגבו עד 20.3.74
מאת 18 תורמים, ייחדים וארגונים 27,914.- ל"י

"	1,000.-	19. מרגלית יוסף, חיפה
"	800.-	20. האחים והאחות נגרר, גבעת ברנר וחיפה
"	620.-	21. 12 תורמים שווים בארץ, חברי הוועד ואחרים
		22. שניאדר זאב, דטרוייס, ארחה"ב, - <u>8300</u> (נוסף ל- <u>8300</u>)
"	1,798.-	הכלולים ברשימה הקודמת, ובמ"ה - 600 (8)
		23. סטודנטים פז כץ, ניו-יורק, <u>2500</u> (נוסף לסכום
"	12,300.-	81000 הכלול ברשימה הקודמת, ובמ"ה <u>3500</u> (8)
		24. מעזבונו של פרופ' זאב חסיד, ברקלוי, ארחה"ב 500
	<u>47,432.-</u>	<u>ס"ה</u>

הערה: לטכום חניל נוספו, בהתאם להזיה עם אוניברסיטה תל-אביב, סכומי הצמירה
לצד יזקן המchia, וכן רביה. כמפורט במאמרו של הח"פ. ליטב "לקראת השלמה
קרן האילגוח" בעמוד 38 שבחוברת זו.

דִּין וְחַשְׁבָּוֹן כְּסֵפִי לְשָׁנִים

הַכְּנָסָה

1973

1972

ט טיפי הכנסה

ירירה להתחלה השנה

881	395	בבנק הטופלים, בחשבון פורט וטכ
96	531	בבנק הדואר
7.398	<u>6.421</u>	בדולרים, בחנוון ממ"ז, $\$2113.37 \times 4.20 = 8.877$ ל"י

הכנסה מחברים בארץ

962	1.144	דמי חבר ששולם ביום האוכרה
2.001	1.027	بعد חובדוח "קול יוצאי קרטניץ" ובקרולוגים
-	300	לטובה "ספרייה ריביל"
100	191	לזכריי "סעד" - 136; לערן טרסובה - 55.
170	60	הছורת ולוזאום
15	6.	רבייה מנגה"
3.332	<u>84</u>	רבייה מטילותה קער טוער
	2.728	

הכנסה מהוצה לארץ - בדולרים

313	120	בשמי "קול יוצאי קרטניץ"
-	75	בשמי "ספרייה ריביל"
100	150	לזכריי "סעד"
-	300	למילגוח
86	140	לפסולות שוניות של הארבעון
<u>70</u>	<u>52</u>	רבייה עכוד דולדים בוחנוון ממ"ז

הכנסה מהוצה לארץ - בלירוח ישראלית

1.045	708	בשמי "cole Yotzai Atneitz"
215	-	בשמי קרן טרסובה - פולין
<u>3.045</u>	<u>1.785</u>	סקומזט עוברים אריה"ב נגד הוצאה מקבילה ב-1972
<u>16.165</u>	<u>16,754</u>	סך הכל

(בלירות שלמות) 1973-1972

ה ו צ א ה

1973	1972	סכום הוצאה
2.737	2.476	"קול יוצאי קרמג'יץ"
145	1.540	ספרייה ריב"ל
565	408	ازכורה לקדושים קרמג'יץ
1.146	594	סעד לנצרבים
		מילגה ע"ש שמואל שניאידר ז"ל עבור עבודות מחקר
1.260	1.250	בספרות ההשכלה (עיין הכנסה מקבילה)
259	168	קבלת אורחים מחו"ל וישיבות הוועד והמערכת
<u>הוצאות ארגוניות</u>		
209	145	טלפון
196	105	דו"ר
217	169	נסיעות
683	<u>61</u> 501	<u>82</u> צרכי משרד
<u>הוצאות שדשות</u>		
300	440	הנהלת חשבונות, בשכר
301	187	הוואוח המגבית לקרן המילגות
25	7	לבנקים עבור ניהול החשבון
626	<u>-</u> 2.419	<u>1.785</u> סכומים עוברים, ארחה"ב, נגד הכנסה מקבילה ב-1973
7.421	9.356	ס"ה הוצאה
<u> יתרה לסטף השנה</u>		
4.719	881	בבנק המפעלים, בחשבון עובר ושב
36	96	בבנק הדואר
	6.421	בדולרים, בחשבון פמ"ז \$1525
8.744	<u>3,989</u> 7.398	\$ 944
<u>16.165</u>	<u>16.754</u>	סה"כ